Walt Disney

Jaunųjų švilpikų enciklopedija

6 Smagūs patarimai

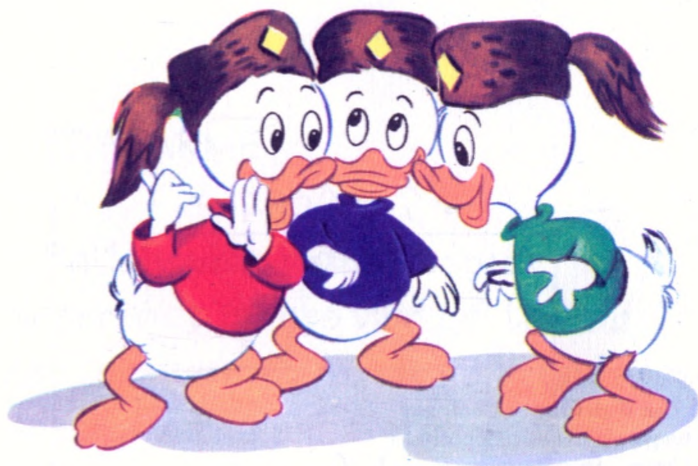
EGMONT LIETUVA

Walt Disney

Jaunųjų švilpikų enciklopedija

6 Smagūs patarimai

Vertė
Vytautas Visockas

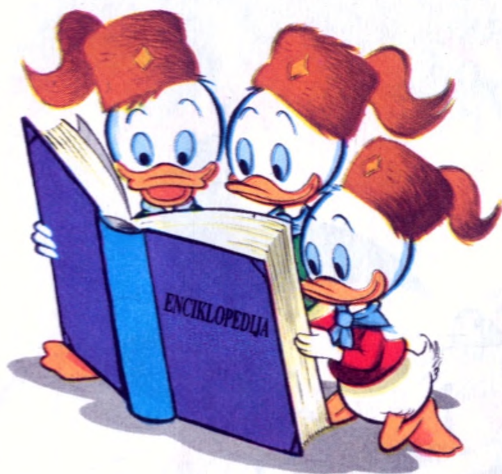
EGMONT
LIETUVA

1997

Jaunųjų švilpikų enciklopedija.
VI knyga. *Smagūs patarimai.*
Redaktorius A. V. Kaminskas.
Išleido "Egmont Lietuva", Ukmergės g. 12,
LT-2005 Vilnius. SL 2238.
Spausdinta Slovakijoje.
ISBN 9986-22-116-1

PRATARMĖ

Paklausykit, bičiuliai!
Neperšokit manęs vien dėl to, kad esu „pratarmė". Aš tik norėčiau savo autorių vardu pasakyti: „Štai jums mano dešinė ir – sveiki! Jaunųjų švilpikų enciklopediją atiduodu į jūsų rankas!"

AR NORITE PASIDARYTI TOTEMĄ?

Jei turite po ranka mietą arba medžio kamieną be žievės, tai einate teisingu keliu. Bet kad iš mieto padarytumėte totemą, reikia susirinkti gerą saują spalvotų juostelių arba eglės šakučių ir spalvoto žvilgančio popieriaus. Pirmiausia sumeistraukite popierinę

kaukę. Spalvų ir matmenų laikykitės pagal duotą brėžinį (lakšto kraštinė – 10 cm). Kaukę prilipinkite ant lakšto, akių vietoje ir ant kaklo iškirpkite skyles ir per jas perverkite raištelius. Paskui pradėkite nuo viršaus „aprengti" totemą. Įvairiaspalvėmis juostelėmis pririškite eglės ir kėnio šakutes ir pritvirtinkite kaukę prie stulpo po dviem sukryžiuotomis šakomis.

ŽINIOS... TINKLELYJE

Norite įžengti į žvalgybos ir kontržvalgybos pasaulį? Reikia pasiųsti slaptas žinias? Pasinaudokite mūsų „tinklinio rašto" sistema. Atsiverskite kokią nors knygą, pavyzdžiui, šią jaunųjų švilpikų enciklopediją, 124 puslapį. Jūsų bičiulis žvalgas, su kuriuo norite užmegzti ryšį, turi atsiversti tokios pačios knygos tą patį puslapį. Paimkite permatomo popieriaus lapą (tokio pat dydžio kaip 124 puslapis) ir nubraižykite jame mažus langelius, kiekvienas jų turi atitikti tam tikrą žodį ar skiemenį, kurie tekste įvairiai pasitaiko. Žodžiai ir skiemenys langeliuose sudėti į sakinius sudaro naują prasmę. Sulankstykite popierių ir išsiųskite. Bičiuliui tereikia uždėti „užšifruotą" žinią ant *tos* knygos *to* puslapio ir perskaityti.

KEBLUMAI SU PAŽYMIŲ KNYGELE

Nežinote, kaip parodyti tėvams pažymių knygelę, kurioje it baubas stovi koks penketas? Yra keli išbandyti patikimi būdai:

1. Labai veiksmingas būdas, pagrįstas tuo, kad prie nelemtos pažymių knygelės

prikabinamas toks lapukas: „Mieli ir t.t., gerai žinote, kad aš visada buvau silpnas matematikas. Dėl tų blogų pažymių man labai skaudu. Bet jeigu padėsite, tai esu tikras, kad ateinančiais metais pasitaisysiu“.

2. Užtarėjo ieškojimas. Tuoj po vakarienės parodykite pažymių knygelę tėčiui ir greitai pridurkite: „Mama jos dar nematė. Nežinau, kaip ji susitaikys su tuo matematikos penketu. Taip, deja, su penketu. Paskui išbarsi mane, tėti, bet dabar patark, kaip viską pasakyti mamai“.

3. Gydymas šoku. Įpulkite į kambarį, kur visa šeima susėdusi prie pietų stalo, ir pasakykite: „Štai pažymių knygelė. Gavau keturis penketus!“ Kelias akimirkas įsiviešpataus šalta tyla. Tačiau tuojau reikia pridurti rimtu tonu: „Ne keturis, o tik du. Bet tuos du gavau iš tikrųjų. Atleiskite, valgyti nesinori!“ Ir greitai dinkit!

MEZGAME MAZGUS

Kas toks buvo tas Gordijas? Na taip, tas su tuo mazgu. Norite žinoti tikrą to herojaus istoriją? Frygijos kaimietis Gordijas sugalvojo ypatingą mazgą, kuriuo pririšo savo jaučių jungą prie vežėčių. Mazgas buvo sumegztas taip, kad buvo neįmanoma surasti nė vieno galo ir atrišti. Tačiau taip atsitiko, kad su šiuo mazgu susidūrė žygyje Aleksandras Makedonietis. Apžiūrėjo jį ir... perkirto vienu kardo kirčiu. Nuo tų senų laikų jau nebėra problemos, kaip atmegzti mazgus. Tačiau liko problema, kaip juos užmegzti. Jums užteks tik pasižiūrėti į gretimą lentelę.

Paprastas

Plokščias

Kryžminis

Ištemptinis

Audėjo

Mūrininko

Aštuoniukė

Praskečiamas

Rangoutinis

Kilpinis

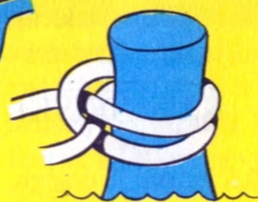
Tvirtakilpė

Sklęstinis

Katės letena

Šotinis

VAIKANTIS GRYNO AUKSO

Nepriklausomai nuo dėdulės Skrudžo asmeninės nuomonės, turime patvirtinti, kad auksas tikrai yra „tauriųjų metalų karalius". Kodėl? Todėl, kad iš tiesų pasižymi ypatingomis fizikinėmis ir cheminėmis savybėmis. Yra labai patvarus, atsparus atmosferos, rūgščių ir vandens poveikiui, tad niekada nepranda blizgesio. Nesugraužia jo nė trys tokios stiprios sieros, druskos ir azoto rūgštys. Jis taip gerai duodasi kalamas ir tempiamas, kad iš dešimties gramų aukso galima padaryti 325 m ilgio vielą. Dabar įsivaizduokite, kad radote daiktą, kuris atrodo auksinis. Yra paprastas būdas, kaip tatai patikrinti: rastą daiktą pabrūžykite į akmenuką. Paskui paimkite tikro aukso dirbinį ir patrinkite į akmenį. Jeigu abiejų daiktų nubrūžijimai bus vienodos spalvos, tai rastas daiktas yra auksinis. O tada... nuneškite jį į „Radinių biurą". Žinoma, o kurgi kitur!

KAIP NEIŠKLYSTI IŠ KELIO

Jei vaikščiodami su draugu po mišką nuspręsite palikti taką ir kiekvienas pasuksite kita kryptimi, pažy-

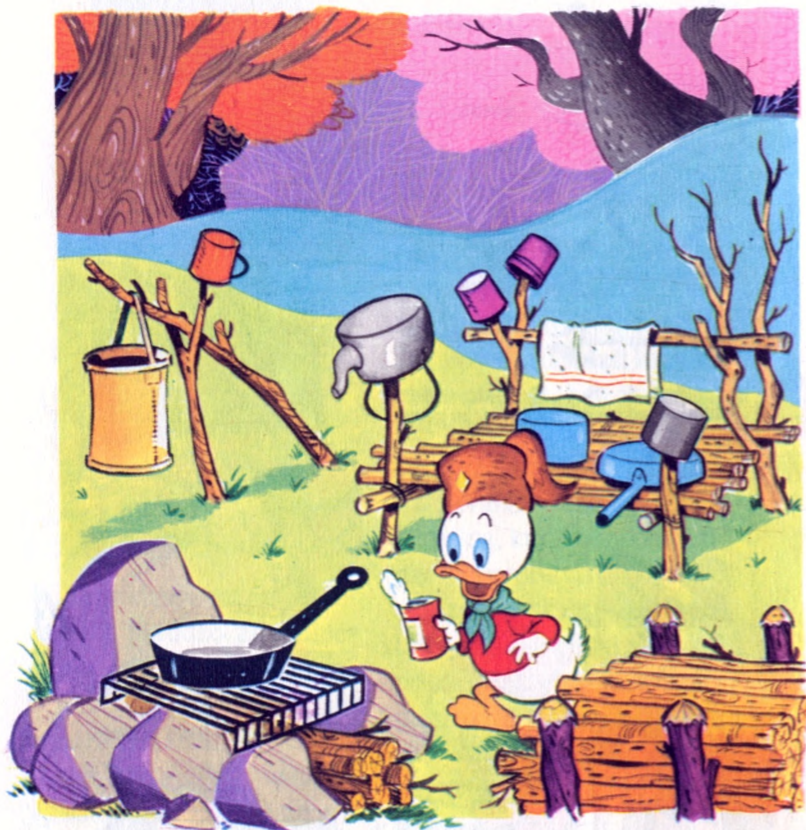

viršuje:
įvairūs kiti poilsio ir kelio krypties žymėjimo būdai

mėkite savo kelio kryptį:

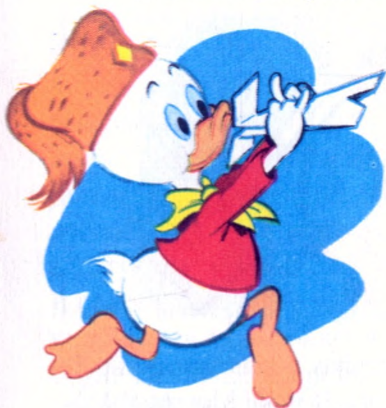
1. Šitaip padėsite draugams, sekantiems iš paskos. 2. Lengvai rasite kelią atgal į stovyklą. Kelią žymėkite ant akmenų padėtomis šakelėmis arba spalvotais kaspinėliais ant medžių šakų. Kas dešimt minučių kelionės palikite ženklus, kaip nurodo brėžinys.

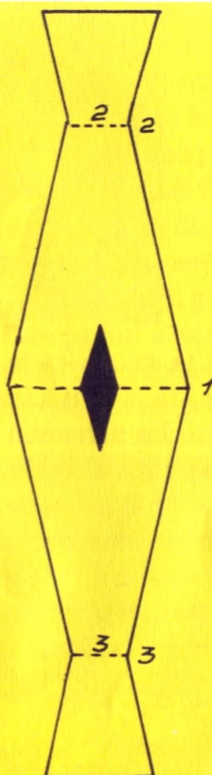
INDŲ IR APYVOKOS REIKMENŲ KABYKLOS

Stovyklaujate miške ir norite kiekvieną daiktą reikiamu momentu rasti savo vietoje? Indų ir apyvokos reikmenų kabyklos jums garantuos, kad visus daiktus turėsite po ranka. O svarbiausia, kad jūsų stovykloje bus patogiai ir racionaliai įrengta laužavietė, mietai indams pamauti ir kabyklos rankšluosčiams. Tačiau reikia, kad tos šakos laikikliai būtų tvirtai įsmeigti į žemę, turėtų atitinkamą storį ir būtų kiek įmanoma geriau išdžiūvę.

ŠVILPYNĖ, KURI TAU PRAVERS

Švilpia traukiniai, sargai, sporto teisėjai... tai pašvilpkite ir jūs, draugužiai. Popieriaus lape išbraižykite modelį, kuris duotas gretimame brėžinyje, ir jį iškirpkite. Sulenkite per punktyrinę liniją **1** ir užlenkite aukštyn abu galus pagal linijas **2** ir **3**. Iškirpkite juodą rombą viduryje, ir švilpynė baigta, kaip matote apatiniame brėžinyje. Taip sulankstytą ją laikykite tarp smiliaus ir nykščio ir lengvai papūskite į plyšį. Suskambės švilpesys, nors ir nelabai melodingas, bet užtat bus toli girdėti.

SOS ŠAUKIA ABĖCĖLĘ Į PAGALBĄ

Ta, ta, ta... ta–ta–ta–... ta, ta, ta... ir tuksenimas tęsiasi. Jūs tikriausiai matėte, kaip dirba telegrafas. Nuopelnai už šį puikų išradimą priklauso amerikiečiui Morzei. Jis įtaisė jį 1836 m. Raidės, skaičiai ir ženklai sudaro taškų ir brūkšnių kombinacijas, perduodamas impulsais. Išmokę Morzės abėcėlę, – lentelėje matote jos svarbiausius ženklus, – galėsite žaisti per sieną su kuo nors iš gretimo kambario. Šiuo atveju „taškas“ bus su trumpesne pauze po stuktelėjimo, „brūkšnys“ – su ilgesne.

0	– – – – –	i	· ·
1	· – – – –	l	· – · ·
2	· · – – –	m	– –
3	· · · – –	n	– ·
4	· · · · –	o	– – –
5	· · · · ·	p	· – – ·
6	– · · · ·	q	– – · –
7	– – · · ·	r	· – ·
8	– – – · ·	s	· · ·
9	– – – – ·	t	–
a	· –	u	· · –
b	– · · ·	v	· · · –
c	– · – ·	z	– – · ·
d	– · ·	taškas	· – · – · –
e	·	klaustukas	· · – – · ·
f	· · – ·	šaukimas pradėti ryšį	– · –
g	– – ·	pabaiga	· · · – · –
h	· · · ·	perdavimo pradžia	– · – · –

ŠEPETYS IR GLOSTYMAS

Jei turite pats išmaudyti savo šunį, nes negalite jo nuvesti į „šunų saloną", tai panaudokite „šepečio ir glostymo" metodą. Pirmiausia jam uždėkite antsnukį ir antkaklį, nuveskite į vonią ir uždarykite duris. Gražiuoju jį prikalbinkite lipti į tuščią neužkimštą vonią, kurios dugne tikriausiai jau paklojote minkštą medvilnės patiesalą (tada gyvulėlis neslidinės). Paleiskite silpną šilto vandens srovę, kalbėkite savo draugui ramiu balsu ir protarpiais paglostykite. Suvilgykite šepetį, išmuiluokite jį neutraliu muilu arba šampūnu ir greitai ir švelniai šunį ištrinkite ir nuplaukite. Jautriausios yra jo akys ir ausys, tad saugokite, kad į jas nepatektų nei muilo, nei vandens. Jas gali išvalyti tik veterinaras arba labai patyręs asmuo. Mylimą šunelį gerai nuplaukite, paskui užsukite vonios čiaupus ir perbraukite per kailį paplaukiui taip, kad išbėgtų kuo daugiau vandens. Valandėlę palaukite ir pamatysite, kad šuo pasipurtys. Tada paimkite frotinį rankšluostį (tik jam skirtą!), suvyniokite į jį ir greitai

nušluostykite, o paskui su šuniu žaiskite, priverskite šokinėti, judėti, tik neleiskite jam pritaškyti visuose kambariuose. Kai pabaigsite, būsite truputį pavargę, bet jūsų „gaurys“ bus laimingas, žvalus, gražus ir... švarus!

ANANASAS, KOKOSAS IR INDIJOS FIGA

Jeigu jums į rankas pateks graži Indijos figa, koks ananasas arba kokoso riešutas, ir nenorėsite susibadyti ar nusilaužti pirštų, nespoksokite nusiminę prie tų vaisių, bet pasinaudokite šiais paprastais patarimais. Indijos figas su dygia žieve, nieko daugiau nedarydami, pamerkite kelioms valandoms į šaltą vandenį. Po to jau galite jas imti į rankas ir neįsidursite. Kokoso riešuto kevalo viršūnėje įsižiūrėję pamatysite tris „vageles“. Išilgai jų padarykite atsuktuvu ar plaktuku skylę. Kokoso pieną išpilkite į indą, o patį riešutą supjaustykite. Ananasą paimkite už „kuodo“ viršūnės ir nuo ten perpjaukite pusiau. Minkštimą iškabinkite šaukštu.

MOKĖTI SKAIČIUOTI VERTA

Norite kontroliuoti savo finansinę padėtį ir drauge išlaikyti paslaptyje visas sąskaitas? Tai padarykite kaip indai! Arba, jei labai norite, kaip kinai! Naujų laikų skaitmenis skaičiuodami pakeiskite tais, kuriuos naudojo senosios tautos. Tačiau gerai paslėpkite šią lentelę!

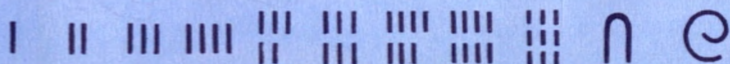

Egiptiečiai
Babiloniečiai
Romėnai
Kinai
Indai
Majai
Naujųjų laikų skaitmenys

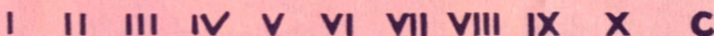
DVI SKALĖS

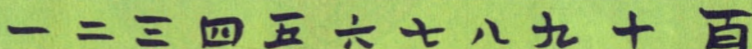
Jos žymi mineralų kietumą ir žemės drebėjimo intensyvumą. Mineralų kietumo skalę sudarė 1822 m. F. Mohsas. Ji apima dešimt mineralų, sudėtų į eilę taip, kad kiekvienas gabalas įrėžtų prieš jį gulintį ir būtų subraižytas sekančio po jo. Jie išsirikiuoja taip: 1. Talkas, 2. Akmens druska, 3. Kalcitas, 4. Fluoritas, 5. Apatitas, 6. Feldšpatas, 7. Kvarcas, 8. Topazas, 9. Korundas, 10. Deimantas, kuris yra visų kiečiausias.

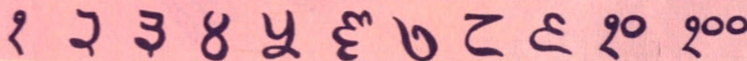
Kita skalė, pavadinta jos sudarytojo fiziko Merkalio vardu, yra suskirstyta pagal žemės drebėjimo stiprumą į dvylika laipsnių: 1. Nežymus (lengvus žemės paviršiaus virpėjimus pagauna tik seismografas), 2. Labai silpnas, 3. Silpnas, 4. Vidutiniškas, 5. Stiprokas, 6. Stiprus, 7. Labai stiprus, 8. Griaunantis, 9. Niokojantis, 10. Siaubiantis, 11. Žemės drebėjimo katastrofa, 12. Pasaulinė žemės drebėjimo katastrofa.

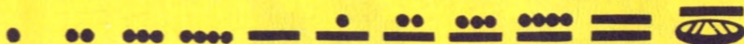

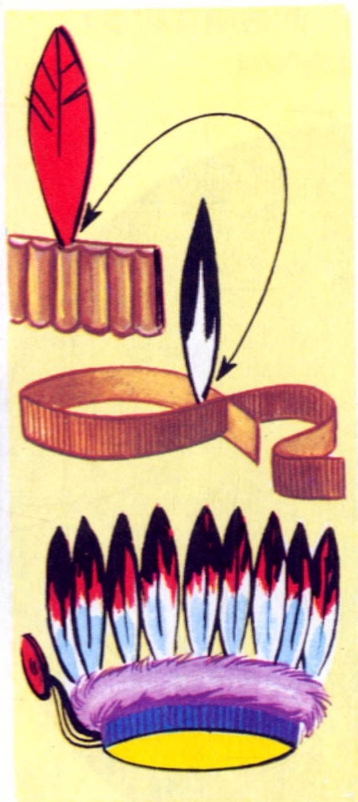

KAIP SĖDINTIS JAUTIS

Arba kaip pasidaryti indėnų galvos papuošalą. Pasirūpinkite gofruoto popieriaus juostą, atmatuokite ilgį pagal savo galvos apimtį ir padarykite juostoje dvi įpjovas, kaip parodyta piešinyje. Jos bus jums kaip sagtis, kai norėsite užsidėti ar nusiimti nuo galvos papuošalą. Sulankstykite popieriaus lapą kaip armoniką ir nupieškite jame plunksnas taip, kad jų vidurys atitiktų sulankstyto popieriaus klostes. Šitaip jas galėsite iškirpti visas iš karto ir priklijuoti prie juostos. Paskui prilipinkite kailio juostelę (tačiau nerekomenduojame ją atkirpti nuo mamos apykaklės ar nupešioti nuo namų numylėtinio...).

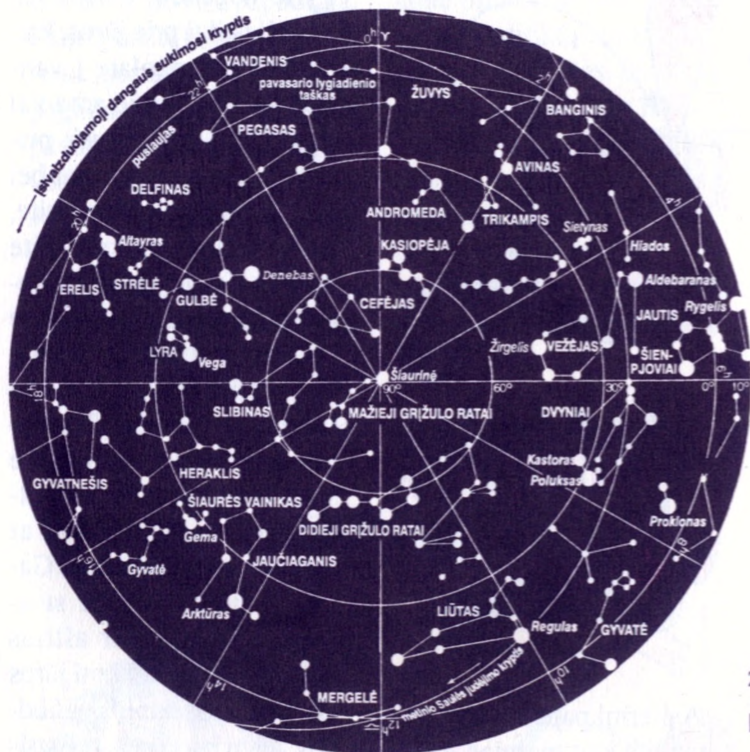

Popierinį papuošalą nuspalvinkite kuo margiau ir užsidėkite ant galvos. Hau!

VALIO, Į JŪRĄ! BET...

Prie negandų, kurios jus gali ištikti prie jūros, kai, pavyzdžiui, puolate į vandenį tuoj po valgio arba kai jūra piktai nusiteikusi, prisideda dar ir nudegimai bei saulės smūgis. Jų išvengsite, jei per daug nesikaitinsite saulėje. Kai nudegintose vietose iššoka pūslės, patepkite jas silpnu druskos tirpalu. Kas persikaitino saulėje, turi laikytis paunksnėje. Palengvės, jei ant kaktos užsidėsite šaltą kompresą. Būkite atsargūs eidami smėlėtu ar akmenuotu paplūdimiu. Galite ne tik paslysti ar susižeisti į kriaukles ir aštrius akmenis, bet ir užminti jūros ežį, o tada pasekmės bus liūdnos. Jeigu jau ta nelaimė atsitiko, belieka apsišarvuoti kantrybe, išdezinfekuota adata ištraukti visus dyglius ir paskui spiritu išvalyti žaizdeles. Bet taip daryti tik tada, jeigu jūsų tėvams nepavyko prisišaukti gydytojo pagalbos.

DANGAUS ŠIAURĖS PUSRUTULIO ŽVAIGŽDYNAI

Žvaigždžių

1 2

DANGAUS ŠEIMOS

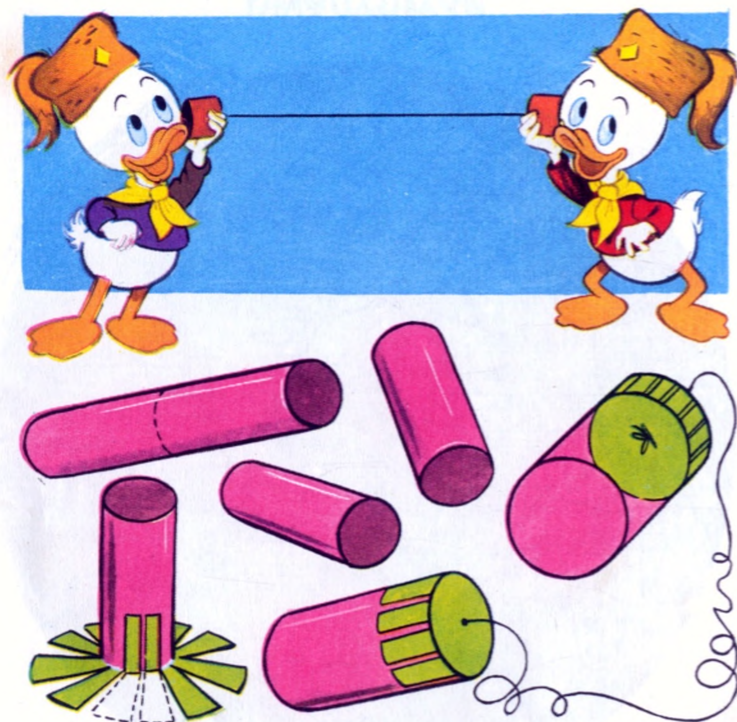
Tai žvaigždynai, žvaigždžių grupės, kurios nuo neatmenamų laikų rodė kelią klajokliams ir jūreiviams kelionėse. Neįmanoma čia jų visų išvardyti, todėl apsiribosime tik mūsų Šiaurės pusrutulio svarbiausiais žvaigždynais: Šienpjoviai (Orionas), Vežėjas, Didieji Grįžulo Ratai, Mažieji Grįžulo Ratai (jame yra Šiaurinė žvaigždė), Kasiopėja,

DANGAUS PIETŲ PUSRUTULIO ŽVAIGŽDYNAI

Andromeda, Pegasas, Heraklis, Lyra, Gulbė. Žvaigždynus sudaro ir dvylika Zodiako ženklų, mums žinomų iš horoskopų: Avinas, Jautis, Dvyniai, Vėžys, Liūtas, Mergelė, Svarstyklės, Skorpionas, Šaulys, Ožiaragis, Vandenis, Žuvys. Išmokite juos pažinti pagal žvaigždėlapį arba paprašykite, kad parodytų specialistas.

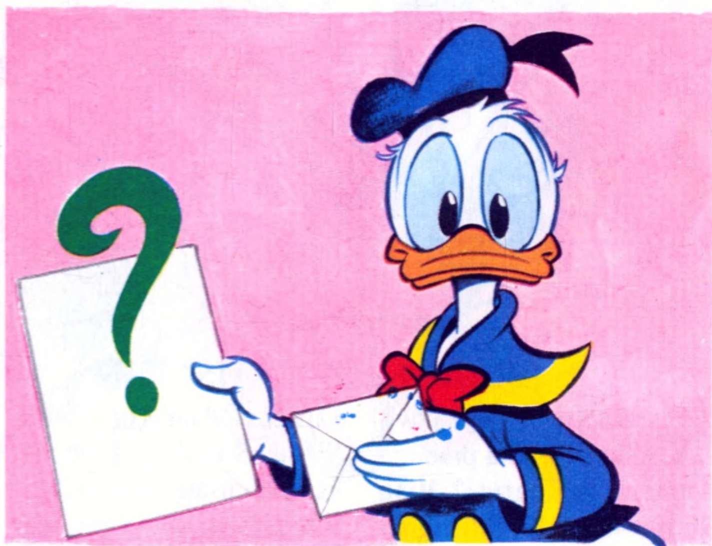
TIESIOGINĖ LINIJA

Tiesioginę lauko telefono liniją galite įsitaisyti labai paprastai. Pirmiausia pasirūpinkite du popierinius cilindriukus, iš popieriaus lapo iškirpkite du žiedelius, bet kad būtų didesnio skersmens negu cilindriuko skersmuo. Iškarpykite juos kaip ramunę, per centrą perverkite reikiamo ilgio laidą ir jo gale užmegzkite mazgą. Žiedelius prispauskite prie cilindriukų angos, o iškarpytus jų kraštus prilipinkite prie sienelių. Ir lauko telefonas baigtas! Kai vienas kalba priglaudęs įtaisą prie burnos, kitas klausosi prispaudęs savo telefoną prie ausies.

PARAŠYSI, BET NEPERSKAITYSI

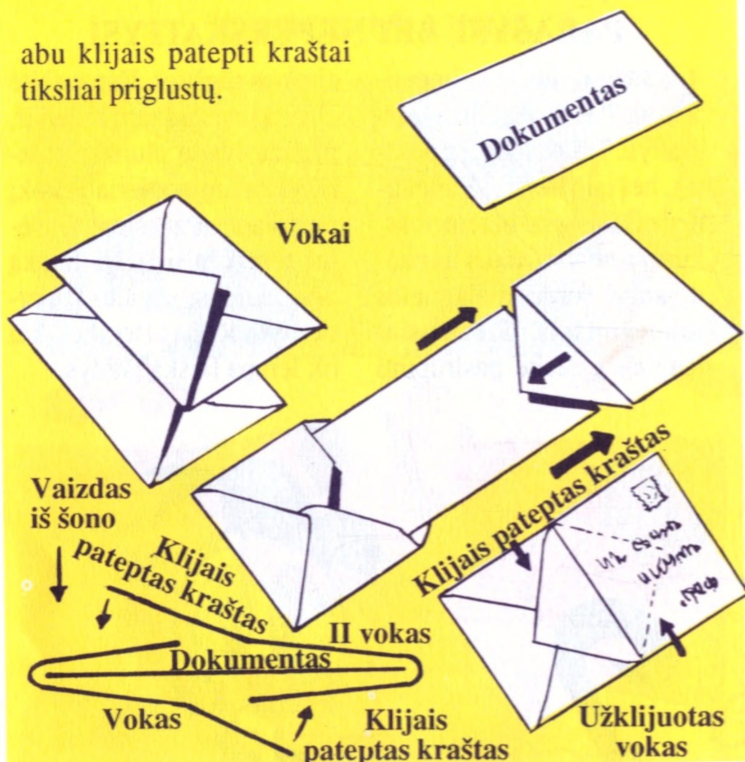
Kada rašalas yra simpatinis? Kai negalima perskaityti. Tai skamba lyg pokštas, bet taip nėra... Simpatinis rašalas yra būtent toks, kurio nematyti, todėl jis naudojamas perduoti slaptiems pranešimams. Tikriausiai lengvai galėsite pasirūpinti citrinos rūgšties. Išspauskite citriną į mažą švarų indelį ir, padažę švarią plunksną, parašykite ant popieriaus kokį nors slaptą pranešimą. Gavėjui tereikės prikišti laišką prie lempos, ir galės jį perskaityti. Raštas išryškės, kai tik lempa laišką įšildys.

SUJUNGTI VOKAI

Kaip pasiųsti dokumentą, kurio negalima sulankstyti, o jis dukart didesnis už mūsų turimą voką? Štai jums išeitis. Paimkite du vokus ir į vieną įkiškite siauresniu šonu dokumentą. Tą pat padarykite su kitu voku taip, kad

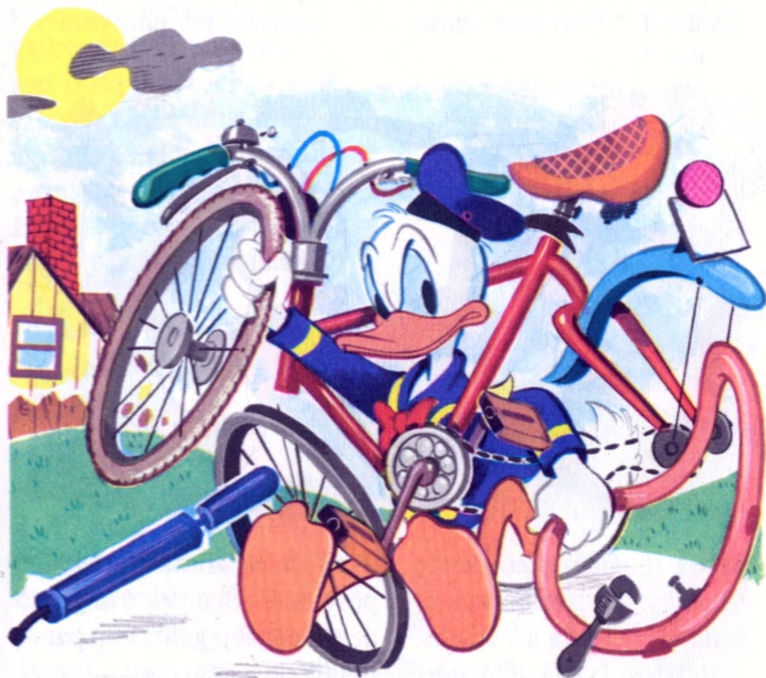
abu klijais patepti kraštai tiksliai priglustų.

SUGEDĘS DVIRATIS

Kartais mums išvyką dviračiu sugadina pradurta kamera. Ką daryti? Visų pirma išmontuokite iš rikiuotės išėjusį ratą ir iš padangos išimkite kamerą. Ją pripūskite ir palengvėle traukite per vonelę su vandeniu. Gryna akimi skylutė neįžiūrima, bet ją išduoda iš vandens kylantys oro burbuliukai. Suradę pradūrimą, kamerą nusausinkite ir iš kitos, nebenaudojamos dar tvirtos kameros iškirpkite lopelį (maždaug 2 cm skersmens). Labai smulkiu švitriniu popieriumi nušveiskite lopelio paviršių ir kamerą aplink skylutę. Abi nuglu-

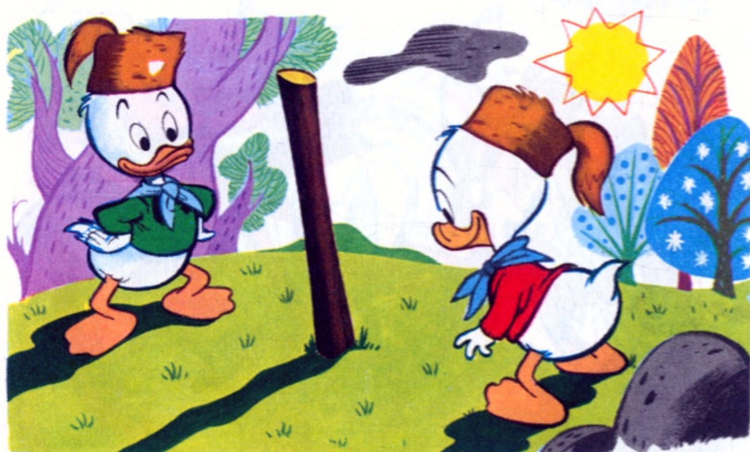
dintas vietas stropiai įtrinkite keliais lašais klijų (jie parduodami tūbelėse), tada palikite išdžiūti, tačiau žiūrėkite, kad džiūstančio lopo nepadėtumėte ant kreivo bandymą vandenyje, kad įsitikintumėte, jog lopelis tvirtai laikosi, ir įdėkite kamerą į padangą. Iš bėdos galite pradurtą kamerą užtaisyti specialiais putų rutuliu-

paviršiaus, nes klijai gali tą gumos skiautę suriesti. Kai klijai jau išdžiūvę, lopelį iš visų jėgų prispauskite prie kameros skylutės ir ištempkite į visas puses, kad gerai priglustų. Vėl pakartokite kais. Putos ištįsta, sukietėja ir kelioms valandoms užkemša skylę. Tačiau turėkite omenyje, kad šitaip užtaisytą kamerą būtinai reikės keisti, nes jos jau nebegalima pataisyti.

SAULĖS LAIKRODIS

Stovyklaujate gamtoje ir užmiršote namie laikrodį ir radiją, o aplinkui per dešimt kilometrų nėra nei gyvos dvasios, kuri jums galėtų pasakyti, kelinta valanda... Ką daryti? Paimkite stiprią siekia. Pastebėsite, kad saulės laikrodžio ašis (taip vadinama lazda) saulei kylant meta vis trumpesnį šešėlį. O kai šešėlis pradės ilgėti, tai reiškia, kad jau po vidudienio. Kadangi per patį vidu-

lazdą ir įsmeikite į žemę saulėtoje vejelėje. Paskui sekite, kaip slenka jos šešėlis, ir tolydžio žymėkite, kur jis dienį saulės laikrodis nukrypęs tiesiai į Šiaurinę žvaigždę, tai pagal jį galite taip pat orientuotis vietovėje.

UODAI TRAUKIASI

Vos tik nusileidžia saulė, stovykloje gamtoje jus ima pulti uodai. Juos lengvai nusivaikysite, jei po ranka turite kokių priemonių nuo vabzdžių arba atbaidančių chemikalų. Bet kaip atmušti šių priešų ataką, jei nėra che-

minių priemonių? Paprasčiausiai! Reikia paimti žalių arba šlapių malkų ir užkurti didelį laužą, kuris smarkiai rūksta, ir nekviesti lankytojai sutrimituos atsitraukti. Tik žiūrėkite, į kurią pusę pučia vėjas, nes antraip dūmai išvaikys ir jus! Suprantama, kad laužą iš pradžių kursite sausomis šakelėmis ir tiktai ugniai įsidegus įmesite žalių pagalių. Ir neužmirškite laužavietę apdėlioti akmenimis, kad nesukeltumėte gaisro.

VISKĄ SURANKIOK

Tai jau skaniai ir sočiai prisivaišinote po žaliais medžiais gražiame miške? Taip? Bet po to žiūrėkite, nepalikite ten popierių, dėžučių ir skardinių. Generolas jums nuimtų bent po tris žvaigždutes ir gal dar gautumėte kelis kartus į sprandą. Ir pelnytai, nes šiukšles reikia surinkti į maišą ir nusinešti!

GA GA IR KRA KRA

Kaip „kalba" gyvūnų pasaulis? Beždžionės spygauja, lokys niurzga, elnias baubia, lapė inkščia ir kiauksi, voverė, kiškis, triušis ir pelės cypsi, delfinas švilpia. Tai vis žinduoliai. Na, o paukščiai? Žąsis gagena, antis kvarksi, višta karkina, žuvėdra ir kragas klykia,

gervės, gulbė ir laukys kryksi, viščiukai cypsi, kalakutas burbuliuoja, povas, erelis ir vanagas rėkia, lakštingala suokia, juodvarnis ir varna karksi, šarka tarškia, varnėnas švilpauja, papūga čiaukši, čekši ir švilpia.

NUO 0 IKI 100 IR NUO 32 IKI 212

Arba nuo Celsijaus termometro iki Farenheito. Kai vanduo užšąla, Celsijaus termometras rodo 0, o Farenheito – 32 laipsnius; kai vanduo užverda, Celsijaus termometras rodo 100 laipsnių, o Farenheito – 212. Norite Celsijaus laipsnius paversti Farenheito laipsniais? Celsijaus temperatūros laipsnius padauginkite iš 9, paskui padalykite iš 5 ir pridėkite 32. Gausite Farenheito laipsnius. Skaičiuojant atvirkščiai, iš Farenheito temperatūros atimkite 32, padauginkite iš 5 ir padalykite iš 9. Štai jums ir Celsijaus termometro parodymai. Tačiau yra visai paprastas būdas – tiesiog pažvelkite į termometrą čia žemiau!

KAIP PASIDIRBTI LANKĄ

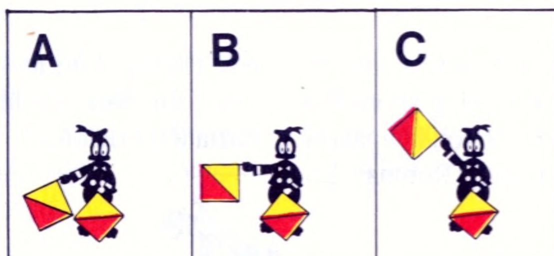
Jeigu jūs, bičiuliai, norite pasidirbti lanką, tereikia ištiesti ranką į kokį nors medį ir pasirinkti tinkamiausią šaką. Ideali šaka turėtų būti žalia, apie 80 cm ilgio ir kuo lankstesnė. Žalias ir labai plonas reikėtų pasirinkti ir šakeles, kuriomis lanko galuose pririšama virvelė (ga-

lėtų būti ir liauna šakutė). Tada galite sau pratintis šaudyti iš lanko tol, kol pasidarysite tiesiog Robinas Hudas. Tik žiūrėkite, nesitaikykite į žmones, gyvūnus ar dūžtančius daiktus.

SIGNALIZAVIMAS VĖLIAVĖLĖMIS

Ar norite susikalbėti su draugu iš tolo be megafono? Tai abu pasirūpinkite po dvi vėliavėles su koteliais. Jos turi būti keturkampės formos, perpus raudonos ir geltonos spalvos. Atitinkamai mosuokite vėliavėlėmis pagal čia mūsų duodamą schemą. Įvairios vėliavėlių padėtys reiškia atskirą balsę, priebalsę ir skaičių.

D	E	F	G
H	I	J	K
L	M	N	O
P	Q	R	S

T	U	V	W
			

X	Y	Z
		

1	2	3	4
			

5	6	7	8
			

9	0
	

RAUDONA IR MĖLYNA

Tikriausiai žinote, bičiuliai, kad gamtoje yra rūgščių medžiagų (turinčių rūgščių) ir šarminių (susijungusios su rūgštimis jos sudaro druskas). Ar jums būtų įdomu, kaip atskirti rūgščias medžiagas nuo šarminių? Nusipirkite cheminių prekių parduotuvėje raudono ir mėlyno lakmuso popierėlių (tai popierius, primirkytas augalinės substancijos – lakmuso). Užlašinkite ant to popierėlio truputį savo tiriamos medžiagos (jeigu ji kieta, tai atskieskite mažu kiekiu vandens). Jei medžiaga rūgšti, raudonas popierėlis pamėlynuos, o jei šarminė – mėlynas popierėlis paraus. Prie rūgščių medžiagų priklauso: citrina, pomidoras, pienas... seilės. Šarminės: jūros vanduo, valgomoji druska, amoniakas.

VĖJŲ ROŽĖ

Vėją, kaip ir jūrą, galima girdėti. Jo garsas eina nuo švelnaus šnibždesio iki kurtinančio kauksmo. Pagal kryptį ir pūtimo laiką vėjai skirstomi į reguliarius ir pastovius, vietinius ir nepastovius. Reguliarūs ir pastovūs vėjai ištisus metus pučia viena kryptimi (pasatai ir antipasatai). Vietiniai vėjai pučia tam tikrais periodais ir tam tikrose srityse (brizai, fenai, mistraliai, tramontanos, pamperai, sirokai, samunđai, buranai, taifūnai ir t.t.). Pagaliau nereguliarūs vėjai yra uraganai, ciklonai, vėjo bei jūrų viesulai ir tornadai.

Balai pagal Boforto skalę	Vėjo greitis m/sek	Vėjo pavadinimas	Požymiai
0	0–0,5	štilis, tyka	dūmai kyla vertikaliai
1	0,6–1,7	dvelkimas	dūmus neša į šalį
2	1,8–3,3	silpnas	šlama lapai
3	3,4–5,2	stiprokas dvelkimas	lapai tirta, plazda vėliavos
4	5,3–7,4	vidutinis vėjas	kyla dulkės, siūbuoja šakelės
5	7,5–9,8	stiprokas	siūbuoja ploni medžiai, vandenyje bangelės
6	9,9–12,4	stiprus	smarkiai siūbuoja šakos, vėjo ūžimas girdėti namuose

Balai pagal Boforto skalę	Vėjo greitis m/sek	Vėjo pavadinimas	Požymiai
7	12,5–15,2	labai stiprus	siūbuoja medžiai, sunku eiti prieš vėją
8	15,3–18,2	vėtra	laužo šakas, eiti prieš vėją neįmanoma
9	18,3–21,5	smarki vėtra	griauna kaminus, plėšia stogų čerpes
10	21,6–25,1	audra	rauna medžius
11	25,2–29,0	smarki audra	rimti sugriovimai
12	per 29	uraganas	didžiuliai nuniokojimai, katastrofiški sugriovimai

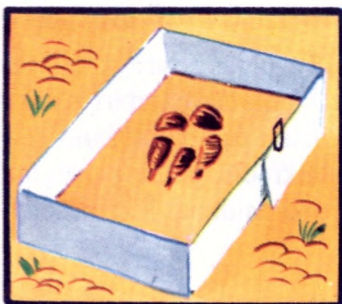
PASAKYK MAN, KOKIĄ GĖLĘ MĖGSTI

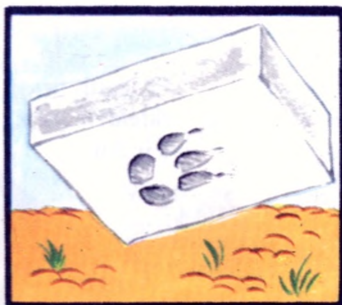
Jei norite žinoti, kokie esate, pasakykite, kokią gėlę mėgstate. Tarp jų žiedlapių gal atskleisite kelis užslėptus savo būdo bruožus.

Astras	esate truputį nepastovus
Azalija	ruošiatės dideliems darbams
Begonija	vertinate draugystę
Ciklamenas	esate uždarokas
Našlaitė	esate neužmaršus
Hortenzija	esate ne per daug jautrus
Jacintas	gimėte po laiminga žvaigžde
Rugiagėlė	linkite kitiems gera
Jazminas	esate truputį nedrąsus
Jurginas	esate dėkingas
Raudonas gvazdikas	esate temperamentingas
Pakalnutė	mėgstate koketuoti
Ramunė	esate neryžtingas
Vilkdalgis	esate patiklus
Lelija	esate geraširdis iki gyvo kaulo
Kardelis	mėgstate naujienas
Pelargonija	esate nekomplikuoto būdo
Alpinis edelveisas	mėgstate pasinerti į svajones
Rožė	esate meilus
Verbena	esate giliamintis

PĖDOS DĖŽELĖJE

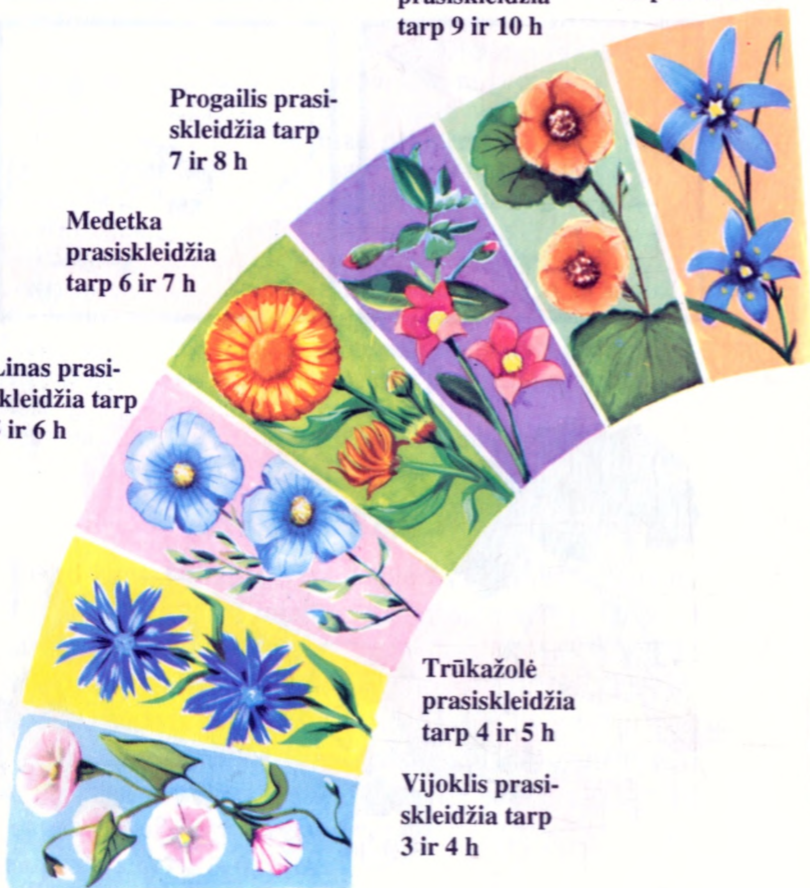
Jeigu jums, bičiuliai, kartais šautų į galvą mintis susirinkti gyvūnų pėdų kolekciją, tai galima patarti, kaip tai padaryti. Ant surastų pėdų uždėkite dėželę be dugno aukštokais šonais ir palengva pripilkite ją skysto gipso. Jo sluoksnis turi būti apie 2 cm. Kantriai laukite, kol gipsas sukietės (bent 20 minučių), paskui nuimkite dėželę ir iškelkite gipsą. Apatinėje jo pusėje bus įsispaudusios pėdos. Kai baigsite, pėdas pažymėkite užrašu su tikrojo jo savininko vardu.

GĖLIŲ LAIKRODIS

Jeigu jūs ar jūsų kaimynas turite darželį arba gyvenate netoli parko ir sustojo jūsų laikrodis, galite pamėginti tokį žaidimą. Kad nustatytum, kelinta maždaug valanda, jums tereikia pasižiūrėti į gėles arba jas pauostyti. Kaip ir kai kurie žmonės tam

tikrą dienos valandą jaučiasi esą geriausios formos, taip ir gėlės turi savo stebuklingą metą. Prasiskleidžia, susiskleidžia arba stipriausiai kvepia tam tikru laiku. Norite tuo įsitikinti? Peržvelkite gėlių klombą, pasitikrinkite, kelinta valanda, ir palyginkite su mūsų čia duodamu gėlių ciferblatu.

Portulaka prasiskleidžia tarp 12 ir 13 h

Dedešva susiskleidžia tarp 13 ir 14 h

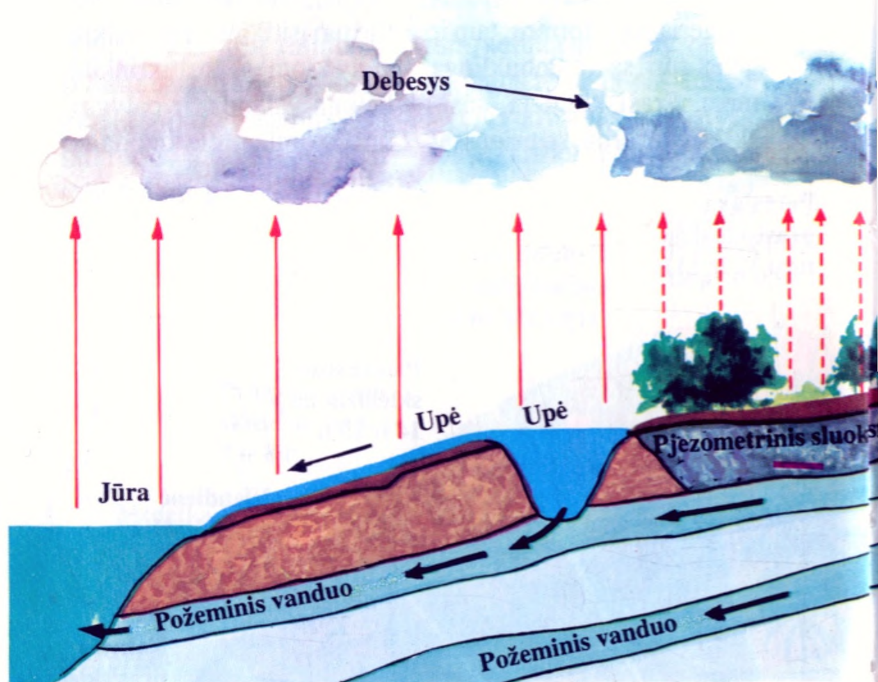
Plautė susiskleidžia tarp 14 ir 15 h

Viendienė susiskleidžia tarp 15 ir 16 h

Nakviša prasiskleidžia tarp 17 ir 18 h

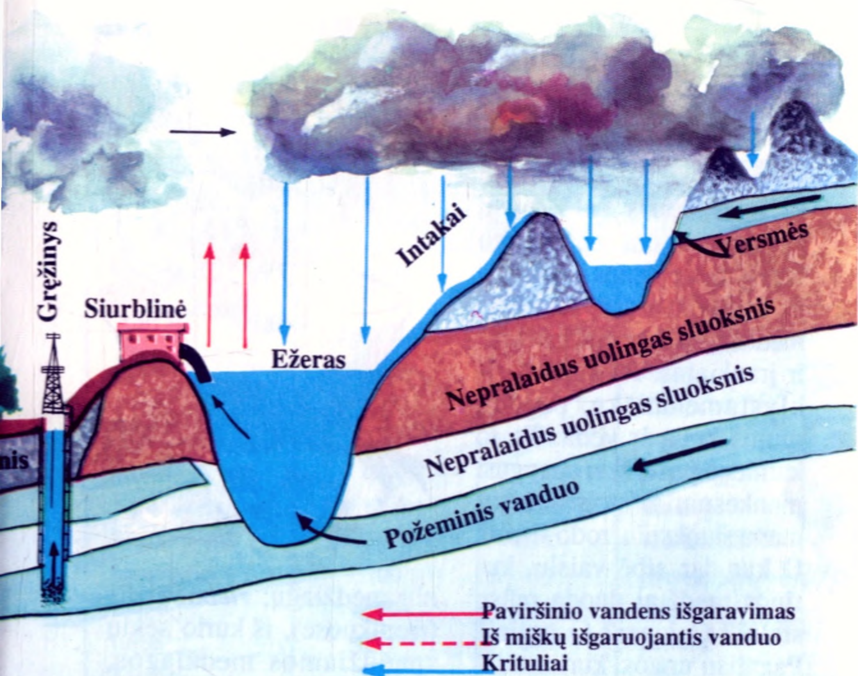
Dyvinutė prasiskleidžia tarp 18 ir 19 h

Pelargonija stipriausią kvapą skleidžia apie 20 h

VANDENS APYTAKA

Ar žinote, kad didžioji dalis mūsų sunaudojamo vandens yra iš jūros? Tuojau jums paaiškinsime kokiu būdu. Jūros vanduo, veikiamas saulės šilumos, pamažu garuoja. Garai, pasiekę šaltesnius atmosferos sluoksnius, susiformuoja į debesis. Vėjas nugena debesis į žemyno gilumą. Ten jų daug susitelkia ir pagaliau iš jų ima kristi lietus, sniegas arba kruša. Beveik pusė ant žemės nukritusio lietaus vėl išgaruoja. Kita dalis susigeria į dirvą ir susikaupia gamtiniuose telkiniuose. Žmogus vandenį semia iš šulinių ir siurbia siurbliais. Vandens likutis upėmis, ežerais ir požeminiais kanalais grįžta į jūrą, ir visas ciklas kartojasi.

KOKS UPĖS GREITIS?

Norite nustatyti, kaip greitai teka upė? Pažymėkite vietovėje, kur upė srūva ramiai, du taškus per 20 m vienas nuo kito. Įmeskite į upės vidurį (prie kranto srovė lėtesnė) sunkią lentelę ir su laikrodžiu rankoje nustatykite, per kiek laiko medžgalis nuplauks 20 m. Gautą skaičių padauginkite iš 50 ir gausite sekundžių skaičių, kurio prireiks srovei, kad nuplauktų vieną kilometrą. Šią sandaugą padalykite iš 3600 (tiek sekundžių turi valanda) ir šitaip apskaičiuosite upės greitį per valandą, vadinasi, apytikriai nustatysite, kiek kilometrų nuplauks upė per valandą.

BIČIULIS MEDIS

Viena poetė parašė, kad medis yra mūsų bičiulis. Ir ji teisi. Tai iš tikrųjų bičiulis, kuris valo mūsų kvėpuojamą orą. Ypač saugo nuo galimų žemės nuošliaužų kalnuotose srityse, tiekia medieną apšildymui, baldams ir įrankiams. Jei kada pasiklystame miške, parodo mums kelią ir veda. Ta jo kamieno pusė, kuri apaugusi menkesniu ar storesniu samanų sluoksniu, rodo šiaurę. O kur dar aibė vaisių, kuriuos medžiai duoda mūsų stalui? O lapai? O ūgliai? Pagaliau uogos, kurios dažnai būna vienintelis daugelio gyvūnų maistas?

Negalime neatkreipti dėmesio į didelę daugybę savotiškų medžių. Jau pats jų pavadinimas išvertus daug pasako, pavyzdžiui, *butelmedis* (Malaizijoje), kurio apatinę kamieno dalį sudaro didelis vandeningas apie 60 cm skersmens gumbas – tai svarbi vandens atsargų saugykla sausros periodu; *kelionmedis* (Madagaskare) dideliais vėduokliškais lapais, kuriuose yra valgomų aliejinių medžiagų; *riebalmedis* (tropikuose), iš kurio sėklų spaudžiamos medžiagos, naudojamos maisto pramonėje ir muilo gamyboje; *pienmedis* (Venesueloje), kuriam iš pjūvio sunkiasi saldus pienas, iš jo riebalų daromos žvakės; *duonmedis* (Indonezijoje) auginamas dėl miltingų vaisių; *muilamedis* (Amerikoje) – iš jo vaisių gaminamos valymo priemonės. Ir toliau dar *kaučiukmedis*, *geležinis medis*...

Medžiai išgyvena rekordinį amžių. Tuo galite įsitikinti iš čia duodamos lentelės. O kaipgi „nustatomas“

medžio amžius? Labai paprastai! Tereikia suskaičiuoti rieves, kurios matomos medžio kelmo pjūvyje. Viena rievė atitinka vienerius metus.

Medis	Amžius		Kur auga
	Numanomas	Patikrintas	
Sekvoja	4000	2300	Šiaurės Kalifornija
Figmedis	2000/3000	–	Indija
Ąžuolas	2000	1500	Savoja
Kadagys	2000	544	Rusija
Paprastoji pušis	–	584	Šveicarija
Kedras	1200	750	Šveicarija
Kėnis	1200	400	Bavarija
Pinus aristata	–	4600	Kalifornija
Maumedis	700	417	Šveicarija
Bukas	900	250	Prancūzija
Liepa	–	815	Lietuva
Klevas	400	–	

ŠIS TAS APIE PINIGUS

Ša visi! Kai kalbama apie pinigus, reikia suteikti žodį dėdulei Skrudžui, kuris šioje srityje neturi sau lygių.

„Turite žinoti, – dėsto dėdulė Skrudžas, – kad pinigai yra nuosavybės pagrindas. Šis žodis (lotyniškai *patrimonium*) reiškė tėvo ir šeimos galvos (*pater familias*) turtą. Kadangi aš esu Ančių giminės galva, tai visas jos turtas teisėtai turi priklausyti man! Šeimos galva kadaise skirdavo mažą dalį, vadinamąją *peculio*, savo sūnums bei vergams, ir šie galėdavo ją naudoti savo nuožiūra. Todėl ir aš kartais skiriu Donaldui mažą dalį, bet ji nebūna didesnė kaip vienas doleris. Tik nedrįskite

peculio painioti su žodžiu *pecunia*, kuris taip pat yra lotyniškos kilmės, tiksliau sakant, nuo *pecus* (gyvulys), ir buvo vartojamas tais laikais, kai buvo mokama gyvuliais. Be gyvulių, Romos kario užmokestis būdavo taip pat druska (*sal*), iš to ir žodis *salarium* (alga).

Ar galite įsivaizduoti, kokio dydžio turėtų būti mano lobynas, kur saugočiau savo trisdešimt penkis ar keturiasdešimt milijardų dolerių, jei šiandien vietoj pinigų dar būtų naudojama druska arba gyvuliai?

O jei kalbėsime apie *dolerius* (jų skambesys yra dangiška muzika mano ausims), tai šis žodis kilęs iš talerio, trumpai sakant, Joachimstalerio, smulkios monetos, kuri pirmiausia buvo pradėta kalti nuo 1484 m. Tirolyje, o nuo 1519 m. – Čekijos Jachymove.

Krona, vartojama keliose Europos šalyse (Čekijoje, Slovakijoje, Danijoje, Islandijoje, Norvegijoje, Švedijoje), gavo pavadinimą nuo iškaltos karaliaus ar imperatoriaus karūnos kaip valdovo galios ženklo.

O italų *lyra*? Jos kilmė aiški: iš lotyniško žodžio libra, svorio vieneto, susidedančio iš 12 uncijų. *Cekinas*? Iš arabų žodžio *sekkah*, kalstinys.

O dabar siūlome truputį egzotiškos muzikos. Iš gausybės rago jums pabyra kelios keistai skambančios monetos, vartojamos tolimose šalyse. Tikriausiai jau supratote, mieli švilpikai, kad ši muzikinė paskaita man nekelia jokių sunkumų.

Taka (Bangladešas), *juanis* (Kinija), *sukrė* (Ekvadoras), *kecalis* (Gvatemala), *gurdas* (Haitis), *lempyra* (Hondūras), *šekelis* (Izraelis), *jena* (Japonija), *kipas* (Laosas), *ringitas* (Malaizija), *ugija* (Mauritanija), *lilangenis* (Svazilendas)... galėčiau ir dar tęsti. Ajajai, dabar prisiminiau, kad kai kuriuose kraštuose mokama kriauklėmis! Tai į darbą, vaikai! Kas jų daugiau pririnks!“

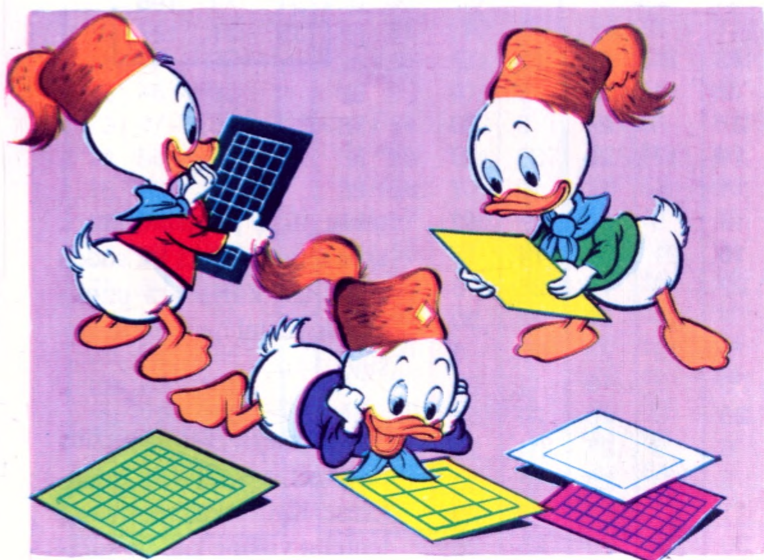
MANĘS NEPRALENKSITE!

Kaip atspėti draugo sugalvotą skaičių

Kitame puslapyje yra penki stulpeliai skaičių (A, B, C, D, E). Pasiūlykite bičiuliui sugalvoti skaičių nuo 1 iki 30, ir kad jums pasakytų, kuriuose iš penkių stulpelių jo skaičius pasikartoja – A, B, C, D ar E? Ar sugebėsite atspėti, kokį skaičių jūsų bičiulis turėjo galvoje? Mes tuojau jums patarsime, kaip tai padaryti.

Pavyzdys. Bičiulis jums pasakys, kad jo sugalvotas skaičius yra B ir D stulpeliuose. O jūs, kadangi esate greitas kaip upė ir gudrus kaip lapė, jam atsakysite, jog tas skaičius yra 9. Iš kur ištraukėte? Štai sprendimas: jūsų bičiulio sugalvotas skaičius yra B ir D stulpeliuose. Sudėję du pirmuosius B ir D stulpelių skaičius (1 ir 8) logiškai gausite 9.

Kitas pavyzdys. Bičiulis sugalvojo skaičių, kuris yra stulpeliuose A, B ir C. Su-

dėję A, B ir C stulpelių viršutinius skaičius (2+16+8), gausime 26. Taigi jūsų bičiulis buvo sugalvojęs skaičių 26. Labai paprasta, ką?

Kaip atspėti tetos amžių?

Paprašykite savo pažįstamą arba savo tetą (jų amžiaus, aišku, nežinote), kad jums pasakytų, kuriuose iš septynių duotų stulpelių yra parašytas jų amžius. Kadangi jums lentelės viską nurodys, tai galėsite tiksliai tuojau pat atsakyti, kiek

2	38	74
3	39	75
6	42	78
7	43	79
10	46	82
11	47	83
14	50	86
15	51	87
18	54	90
19	55	91
22	58	94
23	59	95
26	62	98
27	63	99
30	66	102
31	67	103
34	70	106
35	71	107

1

A	B	C	D	E
2	1	16	8	4
27	5	24	9	23
14	17	28	30	20
15	11	17	10	7
18	9	30	27	12
10	21	21	14	15
22	3	18	26	6
7	29	22	28	30
19	19	23	13	5
26	7	19	11	21
23	15	26	29	14
6	5	27	24	22
3	23	25	12	13
11	13	20	15	29
30	27	29	25	28

metų jūsų pažįstamam... arba tetai! Užteks tik sudėti skaičius, kurie yra paminėtose lentelėse kairėje viršuje.

Pavyzdys. Tetos amžius pažymėtas 1, 2, 4 ir 6 lentelėse. Kai suskaičiuosite šių lentelių viršuje kairėje sura-

1	37	73
3	39	75
5	41	77
7	43	79
9	45	81
11	47	83
13	49	85
15	51	87
17	53	89
19	55	91
21	57	93
23	59	95
25	61	97
27	63	99
29	65	101
31	67	103
33	69	105
35	71	107

2

64	82	100
65	83	101
66	84	102
67	85	103
68	86	104
69	87	105
70	88	106
71	89	107
72	90	
73	91	
74	92	
75	93	
76	94	
77	95	
78	96	
79	97	
80	98	
81	99	

3

4	38	76
5	39	77
6	44	78
7	45	79
12	46	84
13	47	85
14	52	86
15	53	87
20	54	92
21	55	93
22	60	94
23	61	95
28	62	100
29	63	101
30	68	102
31	69	103
36	70	
37	71	

4

8	42	76
9	43	77
10	44	78
11	45	79
12	46	88
13	47	89
14	56	90
15	57	91
24	58	92
25	59	93
26	60	94
27	61	95
28	62	104
29	63	105
30	72	106
31	73	107
40	74	
41	75	

5

32	49	98
33	50	99
34	51	100
35	52	101
36	53	102
37	54	103
38	55	104
39	56	105
40	57	106
41	58	107
42	59	
43	60	
44	61	
45	62	
46	63	
47	96	
48	97	

6

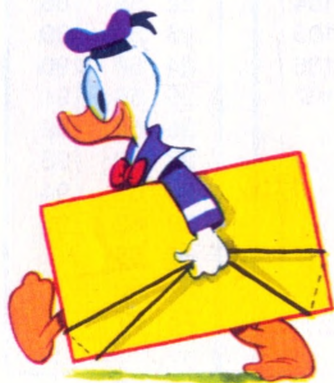
16	49	82
17	50	83
18	51	84
19	52	85
20	53	86
21	54	87
22	55	88
23	56	89
24	57	90
25	58	91
26	59	92
27	60	93
28	61	94
29	62	95
30	63	
31	80	
48	81	

7

šytus skaičius (2+1+4+32), tai ir gausite 39. Taigi tetai yra 39 metai!

SUTRAMDYTOS LENTOS

Gyvenime jums gali atsitikti keisčiausių dalykų, pavyzdžiui, reikės pernešti lentas, kurios yra tokio ilgio ir pločio, kad nežinia, nė kaip jas paimti. Donaldas jums pataria susirasti tvirtą virvutę, dukart ilgesnę už jūsų lentas, ir lentas perrišti. Paskui virvutę suimti taip, kaip matote paveikslėlyje, ir jau galite sau linksmai žygiuoti!

ŠUOLININKAI Į AUKŠTĮ

Kai kurie žinduoliai sugeba iššokti labai aukštai. Štai keletas jų pasiektų rekordų:

puma	3,10 m
kengūra	2,70 m
impala	2,50 m
antilopė	1,50 m
kojotas	1,20 m
voverė	0,90 m
kengūrinė pelė	0,45 m

SPRINTERIAI

Net ir trumpame nuotolyje kai kurie gerai žinomi žinduoliai sugeba išvystyti rekordinį greitį:

dramblys	40 km/h
raganosis	45 km/h
vilkas	45 km/h
žirafa	50 km/h
zebras	65–70 km/h
kiškis	55–77 km/h
liūtas	80 km/h
gazelė	80 km/h
gepardas	104–110 km/h

DIDIEJI LAKŪNAI

Štai kokiu maždaug greičiu skrenda kai kurie paukščiai:

kėkštas	30 km/h
žuvėdra	60 km/h
pelėda	65 km/h
varnėnas	80 km/h
kanadinė žąsis	110 km/h
kolibris	110 km/h
kilnusis erelis	160 km/h
sakalas keleivis	160 km/h

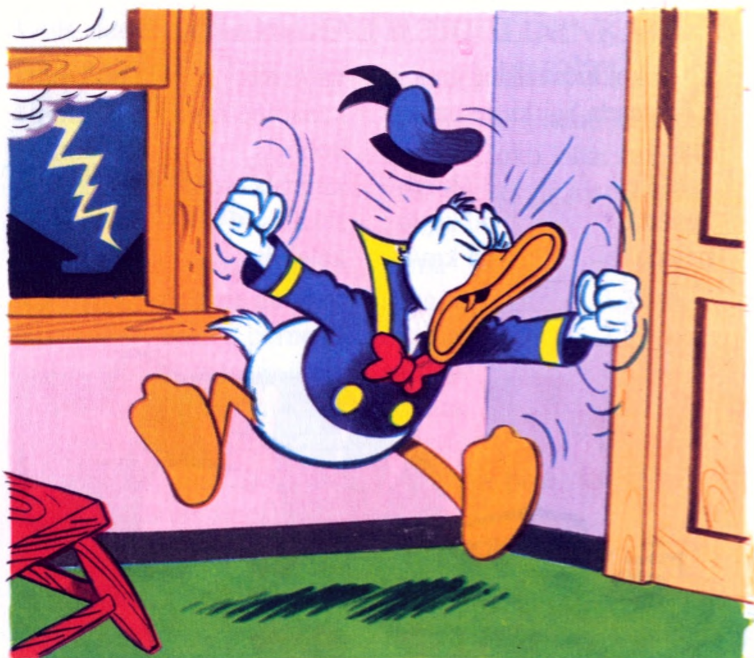
ŠIS TAS APIE PLOKŠTELES

Senovėje diskas buvo nebylus ir naudojamas tik sporto žaidynėse. Bet paskui kažkam šovė į galvą mintis jį įgarsinti. Taip gimė gramofono plokštelė. Ją išrado vokiečių kilmės amerikietis Emilis Berlineris, o į prekybą ji pateko 1894 m. drauge su kitu jo išradimu – gramofonu. Tai tiek istorijos.

Plokštelėms reikia rūpestingos priežiūros, kurią galima sutraukti į šiuos punktus:

1. Laikykite jas vokuose, kad apsaugotumėte nuo dulkių, kurios nusėda takeliuose ir grojant kelia ūžesį.

2. Jos turi būti sustatytos kaip knygos bibliotekoje. Niekada jų nekraukite viena ant kitos!

3. Kai norite plokštelę pagroti, paimkite ją abiem rankom už kraštų ir nelieskite jos paviršiaus. Jūsų pirštai paliktų plokštelėje prakaito ir riebalų žymes.

4. Valykite tik specialiu tamponu ir braukite juo spirališkai, tai yra takelių kryptimi. Niekada nenaudokite jokių skudurėlių, nes jie sukuria statišką elektrą, kuri grojant duoda būdingą traškėjimą.

5. Kai gramofono nenaudojate, adapterio svirtelė turi būti tvirtai padėta ant specialaus laikiklio. Adatą retkarčiais nuvalykite minkštu šepetėliu.

6. Paskutinis patarimas: savo žaidimais nepadarykite nemalonumų kitiems, tad žiūrėkite, kad plokštelių negrotumėte pernelyg garsiai. Nustatykite saikingą garsą, kad jūsų aplinka neapkurstų.

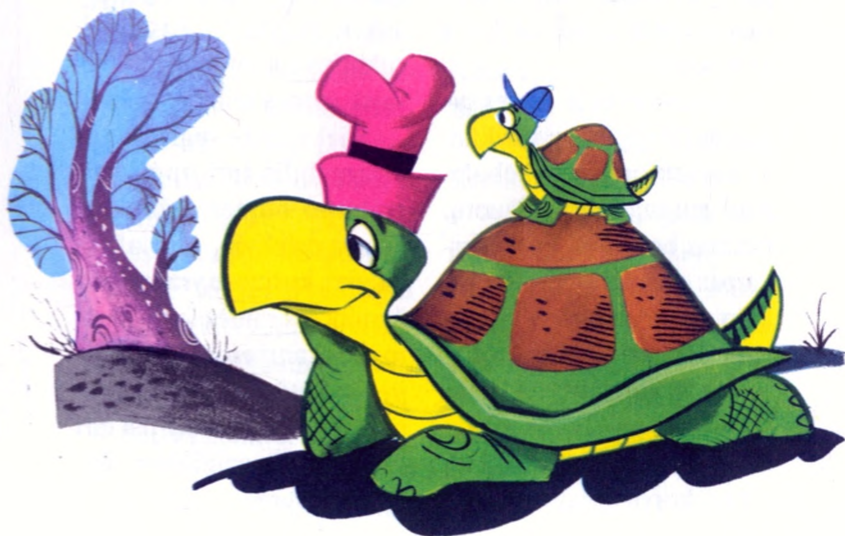
SUSIPAŽINKITE SU AUTOMOBILIU

Automobilis yra susisiekimo priemonė, kuria jūs galite judėti greičiau negu pėstieji, tik žiūrėkite jų nepartrenkite (tai griežčiausiai draudžiama ir nuvestų jus į kalėjimą!).

Žinoma, automobilį jums reikia pirmiausia nusipirkti. Tai labai paprasta, tik išrašykite kelis čekius. Jei norite pirktą automobilį pats vairuoti, turite įsigyti vairuotojo pažymėjimą, kurį gausite išlaikę egzaminus – privalėsite įrodyti, kad mokate ne tik vairą laikyti, bet ir esate įsisavinę daug teorinių žinių: kelių eismo taisykles ir šį tą apie variklį.

Kai jau turėsite rankose vairuotojo pažymėjimą, gerai ištyrinėkite miestą, kad žinotumėte, kurios gatvės yra dviejų krypčių juostų, kurios vienos, o į kurias išvis draudžiama įvažiuoti.

Taip apsišarvavęs vairuotojas, pakliuvęs į transporto piko situaciją, greitai įsitikina, kad vykdamas iš gatvės X į gatvę Y automobiliu

sugaišti triskart ilgiau negu pėsčiomis. Pasiekęs užsibrėžtą tikslą, turi ieškoti, kur parkuoti automobilį ir paprastai vietos randi už kelių kilometrų.

Automobilis iš esmės susideda iš trijų dalių: variklio, vairavimo įtaisų ir kėbulo. Kad automobilis važiuotų, būtinas benzinas, kuris perkamas degalinėse, jeigu jos kaip tik tada neuždarytos, o tatai paprastai atsitinka būtent tada, kai jums reikia kur nors važiuoti. Tokiu atveju patariame naudotis traukiniu arba lėktuvu.

Prie kėbulo yra gerai pritvirtinti buferiai. Jie tinka klijuoti linksmiems lipdukams, pavyzdžiui: „Nesiartink, įkąsiu!“, „Atsargiai, sukiužęs automobilis!“, „Nedrįsk manęs lenkti!“ ir kiti.

Kiekvienas registruotas automobilis turi turėti valstybinio numerio ženklus (vieną priekyje, kitą užpakalyje), kuriuose yra regioną žyminčios raidės ir eilės numerio skaitmenys. Lietuvoje įregistruotos motorinės transporto priemonės taip pat turi Lietuvos Respublikos skiriamąją žymę – raides LT.

LIETUVOS RESPUBLIKOS AUTOMOBILIŲ VALSTYBINIAI SKIRIAMIEJI ŽENKLAI

Tau įdomu, iš kurio mūsų šalies kampelio atvažiavo automobilis? Tad pasižiūrėk į mašinos valstybinį numerį, ir bus aišku. Tačiau pirmiausia reikia žinoti, kad visa Lietuvos teritorija suskirstyta į 10 zonų. Zona apima kelis rajonus su juose esančiais miestais. Pagrindinio zonos rajono (miesto) pavadinimas ir yra atpažinimo rodiklis. Štai valstybinis numeris. Jame trys raidės ir trys skaitmenys. Tų trijų raidžių vidurinioji ir pasakys, kurioje Lietuvos zonoje įregistruotas automobilis. Ji visoms to krašto motorizuoto transporto priemonėms ta pati (kitos dvi raidės, kraštinės, įvairuoja). Tai zonos pavadinimo pirmoji raidė (jei tokia pat raide jau pažymėta kita zona, tada šiai imama jos pavadinimo antroji raidė).

Reikia konkrečių pavyzdžių? Prašom: FKJ – „K" rodo, jog tai Kauno zona; BLA – „L" rodo, jog tai Klaipėdos zona („K" negali būti, nes ją jau turi Kaunas, kuris alfabetiniame sąraše stovi aukščiau).

Taigi pasižiūrėkite į riedančių automobilių vidurinįąją raidę ir pasitikrinkite savo žinias. Pravartu taip pat įsidėmėti, kokie regionai įeina į konkrečią zoną:

A – Alytus: Alytus, Lazdijai, Prienai, Varėna

J – Jurbarkas: Jurbarkas, Raseiniai, Šakiai, Tauragė

K – Kaunas: Kaunas, Jonava, Kaišiadorys, Kėdainiai

L – Klaipėda: Klaipėda, Kretinga, Šilalė, Šilutė

M – Marijampolė: Marijampolė, Vilkaviškis

P – Panevėžys: Panevėžys, Biržai, Kupiškis, Pasvalys

S – Šiauliai: Šiauliai, Joniškis, Kelmė, Pakruojis, Radviliškis

T – Telšiai: Telšiai, Ak-

menė, Mažeikiai, Plungė, Skuodas

U – Utena: Utena, Anykščiai, Ignalina, Molėtai, Rokiškis, Švenčionys, Zarasai

V – Vilnius: Vilnius, Ukmergė, Šalčininkai, Širvintos, Trakai

YPATINGIEJI SKIRIAMIEJI ŽENKLAI

LRS – Lietuvos Respublikos Seimas

LRV – Lietuvos Respublikos Vyriausybė

D – užsienio šalių diplomatai (čia valstybinio numerio fonas žalias, raidė ir skaitmenys – balti)

Z – krovininio transporto priemonių ir autobusų pirmoji ženklo raidė

Raudona raidė ir skaitmenys baltame fone – tranzitinių automobilių laikinieji skiriamieji ženklai.

SPECIALŪS ŽENKLAI

113 – Peliukas Mikis
313 – Antulis Donaldas
$$$ – Dėdulė Skrudžas
KLU – Kliunkis

SAULĖ IR DRUSKA

Natrio chloridas – paprasčiausia valgomoji druska – turi 80 proc. vandens. Druska daugiausia gaunama iš jūros vandens. Jei per atostogas kokią savaitę praleisite prie jūros, galite pabandyti ją gauti maždaug tokiu pat būdu kaip ir druskos kasyklose. Paimkite indelį, pripilkite jį iki pusės jūros vandens ir pastatykite garuoti saulėkaitoje. Tatai vyksta palengva, bet vis labiau vandeniui garuojant pastebėsite, kaip druskos kristaliukai nusėda ant sienelių. Kai visas vanduo išgaruos, šepetėliu sušluokite druską ir palikite dar valandėlę džiūti saulėje. Žinoma, paprasčiausia druskos įsigyti... parduotuvėje.

KALNŲ TRASOJE

Slidinėti reikia mokėti. Smagu slysti snieguotais šlaitais, bet privalote įsisąmoninti, kad trasa priklauso visiems, taip pat ir pradedantiesiems. Taigi jaunajam švilpikui būtina turėti galvo-

je tų kitų ir savo paties nepatyrimą. Kad galėtumėte saugiai leistis į slidžių išvyką, pravartu žinoti tarptautinius slidžių trasų ženklus, kurie yra visose kalnų vietovėse.

Sunki trasa

Vidutinio sunkumo trasa

Lengva trasa

Trasos numeris

Atsargiai!

Trasos susiaurėjimas

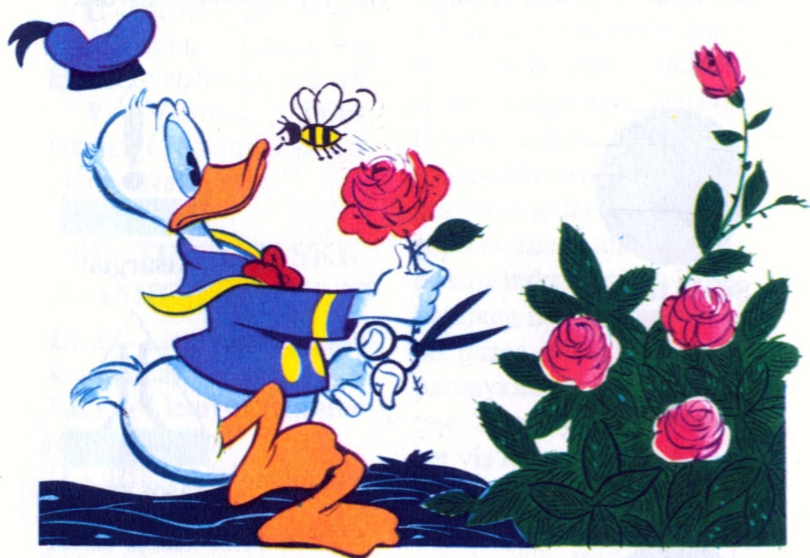
Pirmosios pagalbos stotis

Privaloma kryptis

KAIP IŠLAIKYTI NUSKINTAS GĖLES NENUVYTUSIAS

Be abejo, geriausias būdas jas išlaikyti nenuvytusias – tai jų neskinti! Tačiau čia ne visada būsime teisūs. Juk nuskynus augalo pumpurą arba jau pražydusį žiedą, keras sustiprės ir išleis naujus žiedus. Bet grįžkime prie nuskintų gėlių. Siūlome jums kelis patarimus, kaip pailginti jų gyvenimą:

a) įmeskite į vandenį aspirino tabletę, gabalėlį medžio anglies, kamparo arba šaukštelį druskos ar cukraus;

b) kai tik pasirodo gėlės nuvytimo požymiai, pamerkite ją atsigaivinti valandai laiko į šiltą vandenį;

c) kas rytas keiskite vandenį ir gėlės stiebelį vis nupjaukite per vieną centimetrą;

d) vakare suvyniokite gėles į laikraštį ir palikite vazoje;

e) kelionėje išlaikysite žiedus nenuvytusius, jei suvyniosite į popierių ir įdėsite į popierinę dėželę.

VISI Į DENĮ!

Jeigu jums nusišypsos laimė paplaukioti laivu arba net išvykti į ilgesnę kelionę jūra, tai visai natūralu, kad norėsite sužinoti svarbesnius laivo ir apskritai laivybos terminus. Žemiau pateikiame jų trumpą sąrašą:

Laivyba, navigacija: reguliarus susisiekimas vandens keliais kroviniams ir keleiviams pervežti. Yra jūrų ir upių bei ežerų laivyba.

Bortas: laivo korpuso šoninė siena. Atsistojus veidu į laivapriekį, dešinėje bus dešinysis, kairėje – kairysis bortas. Šiuos terminus tikriausiai daug kartų skaitėte nuotykių romanuose, bet kai kurių šalių laivyba jų nevartoja.

Mazgas: laivo greičio mato vienetas, lygus vienai jūrmylei per valandą. Sakoma, pavyzdžiui, kad laivas plaukia 20 mazgų (tai yra 20 jūrmylių per valandą). Nesakoma: 20 mazgų per valandą.

Švartavimas: laivo pririšimas prie krantinės, plūduro ar kito laivo.

Išsilaipinimas: kiekvienas išlipimas iš laivo, jam išmetus inkarą. Išlipama išoriniu trapu, pristatomu prie kairiojo arba dešiniojo borto. Karo laivuose per kairįjį bortą išeina įgula, per dešinįjį – tik vadas, karininkai, aukšti pareigūnai.

Denis: horizontali laivo korpuso perdanga. Denių gali būti laive keli. Jie dalija laivą į keletą aukštų. Pagrindinis (viršutinis) denis yra dengtas.

Laivagalis: laivo užpakalinė dalis. Čia yra vairavimo, švartavimo, buksyravimo įrenginiai ir vėliava.

Laivapriekis: priekinė laivo dalis, kuri plaukiant skrodžia vandenį.

Denio liukas: uždengiama anga laivo denyje. Per jį į laivo vidų lipa žmonės, kraunami kroviniai.

Triumas: laivo patalpos žemiau žemiausio denio arba visos patalpos žemiau

pagrindinio denio, perskirtos vandens nepraleidžiančiomis pertvaromis. Triumuose yra laivo mechanizmai, kroviniai, geriamas vanduo.

Kapitono tiltelis: denio antstatas laivo kapitonui. Jame yra laivo valdymo įrenginiai ir prietaisai.

Kajutė: atskira vienvietė, dvivietė ar daugiavietė gyvenamoji patalpa, skirta įgulai, keleiviams.

Vaterlinija: brūkšnys išilgai laivo borto, rodantis normalios laivo grimzlės liniją.

Antvandeninis bortas: šoninės laivo sienos dalis nuo vandens lygio iki borto viršutinio krašto.

Bortinis supimas: laivą bangos siūbuoja nuo vieno borto ant kito.

Kilinis supimas: laivo išilginis supimas nuo laivagalio į laivapriekį. Panašus į paukščių supimąsi ant bangų.

SVEIKATA VIRTUVĖJE

Teisingai sunormuoti maistą svarbu ne tik atletui, kuris stengiasi išlaikyti aukštą formą, bet ir visiems jauniesiems švilpikams, kurie nori pasiekti geriausių rezultatų moksle, sporte, žaidimuose. Jame neturi stigti baltymų, riebalų, cukraus, vitaminų ir mineralinių medžiagų. Negerai, kai maistas per daug vienpusiškas (juk negalite gyventi vien traškučiais ir ledais!) arba kai sąmoningai kurios nors jo sudėtinės dalys atmetamos. Kūnui išeina į naudą, jei per dieną jį reguliariai aprūpinate mažesnėmis normomis, kad pajėgtų viską gerai suvirškinti ir perdirbti. Nereikia nuo ryto iki vakaro tik kimšte kimšti skrandį! Ar žinote tokią patarlę: „Valgyk su saiku, gerk su saiku – ilgai gyvensi“?

Toliau duodama lentelė jus informuos, kokiuose produktuose yra reikalingiausių vitaminų ir mineralų. Be to, apie jų kiekį galite perskaityti beveik ant visų įpakavimų ir sukontroliuoti, kiek jų dera sunaudoti per dieną.

KASDIENININIS ENERGIJOS POREIKIS MJ/kg ATSIŽVELGIANT Į AMŽIŲ

Amžius	Megadžauliai
Dvejų metų vaikas	4,186
Šešerių metų vaikas	5,860
Dešimties metų vaikas	8,372
Penkiolikos metų vaikas	13,395
Dvidešimtmetis	14,651
Vyras	12,558
Moteris	9,209
Senyvi žmonės (65–70 metų)	8,372–10,465
Septyniasdešimtmečiai ir vyresni	7,534–9,209

VITAMINAI MAISTO PRODUKTUOSE

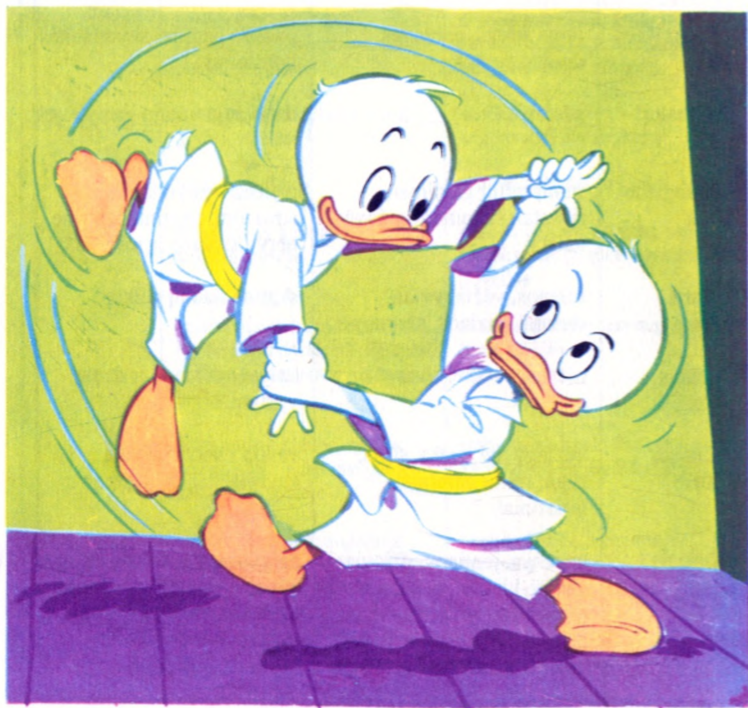
Vitaminai	Kokie produktai jo turi	Poveikis
A	Sviestas, kiaušiniai, sūris, kepenys, riebios žuvys (silkė, skumbrė), morkos, daržovės	skatina augimą, saugo gleivinę, regėjimą
B1	sėlenos, miltų produktai, mielės, negludinti ryžiai, riešutai, žirniai, pupelės, mėsa, kepenys	skatina riebalų ir angliavandenių apykaitą, saugo nervų sistemą
B_2	kepenys, inkstai, kiaušiniai, mielės, paukštiena, nemalti grūdai	skatina ląstelių alsavimą ir augimą, audinius
B_6	grūdų gemalai, pienas, kepenys, mėsa, žuvys, kiaušinių tryniai, daržovės, bulvės, rupi duona	skatina baltymų apykaitą
B_{12}	kepenys, inkstai, širdis, krevetės, žuvys, sraigės, sūris, pienas, kiaušiniai	skatina raudonųjų kraujo kūnelių augimą ir susidarymą, saugo nervus ir gleivinę
PP	kepenys, inkstai, liesa mėsa, grybai, mielės	skatina riebalų ir angliavandenių apykaitą
H	mėsa ir daržovės	skatina baltymų apykaitą
Pantoteno rūgštis	mėsa, miltų gaminiai, pupelių ankštys, bulvės	skatina ląstelių gamybą, saugo antinksčius, priešuždegiminis poveikis
C	vaisiai (daugiausia citrusiniai), juodieji serbentai, erškėtuogės, daržovės (paprika, svogūnų laiškai)	skatina imuninę sistemą, saugo kraujagysles
D	žuvų taukai, pienas, riebios žuvys, sūris; gaminasi odoje kaitinantis saulėje	stabilizuoja kaulų fosforą ir kalcį, ugdo dantis ir kaulus
E	lapinės daržovės, augaliniai aliejai, riešutai, rupiai maltų grūdų gaminiai, kiaušiniai, riebios žuvys, kukurūzai	skatina ląstelėse cheminius procesus
K	daržovės, augaliniai aliejai	skatina kraujo krešamumą

MINERALINĖS MEDŽIAGOS MAISTO PRODUKTUOSE

Mineralinė medžiaga	**Kokie produktai jų turi**	**Poveikis**
Kalis Ka	bulvės, ankštiniai, pomidorai, salierai, abrikosai, trešnės, žarnokai, žuvys, mėsa, šokoladas	veikia nervų sistemą ir inkstus
Fosforas P	pienas, kiaušiniai, ankštiniai, ridikėliai, salotos, kopūstai, morkos, bulvės, riešutai	padeda naudoti kalcį organizme, kaupti ir naudoti energiją
Magnis Mg	daržovės, žirneliai, pupelių ankštys, žuvys, mėsa, pienas, miltų gaminiai, rupi duona, razinos	stiprina kaulus, palaiko nervų ir raumenų sistemą, skatina augimą
Jodas J	jūros žuvys, daržovės, duona, pienas	padeda gaminti skydliaukės hormonus
Kobaltas Co	kepenys	dalyvauja kraujo gamyboje
Manganas Mn	rupių miltų gaminiai, riešutai, šakninės daržovės, vaisiai	padeda vystyti kaulų struktūrą, stiprinti centrinę nervų sistemą ir jos veiklą
Varis Cu	sėlenos, vėžiagyviai, riešutai, razinos, alyvuogės	skatina liaukų veiklą
Kalcis Ca	pienas, varškė, sūris	dalyvauja kaulų ir dantų vystymesi
Cinkas Zn	vėžiagyviai, mėsa, sūris, rupių miltų gaminiai, kiaušiniai	veikia kūno ir plaukų augimą, žaizdų gijimą
Geležis Fe	kepenys, jautiena, džiovinti vaisiai, kiaušiniai, pomidorai, rupių miltų gaminiai, avižų dribsniai, morkos, špinatai, brokoliai, žali daržovių lapai	dalyvauja raudonųjų kraujo kūnelių gamyboje, stiprina imuninę apsauginę sistemą, stimuliuoja deguonies apykaitą organizme

IŠKILUS MENAS

Jei dar nežinote, tai dabar žinokite, kad dziudo yra gynybinis sportas. Užsirašyti į dziudo kursus nebūtų didelių sunkumų (tikriausiai kiekviename mieste jie yra), tačiau kur kas sunkiau dziudo išmokti. Reikia mažiausiai ketverių metų, kol įveikiami penki laipsniai, kurie skiria mokinį, arba kyu, nuo mokytojo, arba dano. Pasakėme „laipsnius“, bet tiksliau turėtume sakyti „diržai“. Kiekvienas pažangumo laipsnis pažymimas diržu. Taigi geltonas diržas skirtas pirmojo laipsnio mokiniui, oranžinis – antrojo laipsnio, žalias – trečiojo, mėlynas – ketvirtojo ir rudas – penktojo. O mokytojų diržai tokie: juodas – nuo pirmojo iki ketvirtojo laipsnio, baltas – nuo penktojo iki devintojo ir raudonas – dešimtojo laipsnio.

PAŠĖLUSIŲ KAINŲ PAŠTO ŽENKLAI

Norite pasiklausyti glaustos pašto ženklo istorijos? Tas spalvotas popieriaus gabaliukas gali pasipuikuoti tokiomis kainomis, nuo kurių net dėdulei Skrudžui galva sukasi!

Pašto ženklą pirmoji įdiegė Anglija 1840 m. per pašto reformą, pasiūlytą Roulando Hilo. Austrijos–Vengrijos imperijoje pašto ženklai įvesti nuo 1850 m., Rusijoje – nuo 1858 m. Pirmas Lietuvos pašto ženklas išleistas 1918 m. Iš pradžių ženklai buvo spausdinami popieriaus lakštuose be perforuotų pakraščių, tad reikėjo juos vieną nuo kito atkirpti. Dantyti krašteliai pirmą kartą pasirodė 1847 m., kai airių inžinierius Henris Arčeris išrado specialų įtaisą. O dabar suminėsime pašto ženklus, kurie kokiu nors atžvilgiu užima pirmąją vietą:

Pirmasis ženklas su klijais ištepta antrąja puse – anglų *Penny Black* (1840).

Brangiausias pašto ženklas – defektuotas aštuonkampis *Britų Gvianos vieno cento raudonas ženklas* (1856), kurio kaina šiandien peržengia milijoną dolerių.

Pirmasis ženklas ne stačiakampio formato – Gero-

sios Vilties kyšulio *Trikampis* (1853).

Pirmoji „spaudos klaida" pasirodė *Maurikijaus salos mėlyname dviejų pensų pašto ženkle* (1847) – išspausdinta „penoe" vietoj „pence". Šiandien tai viena brangiausių retenybių.

Gražiausias, kolekcionierių nuomone, yra vieno dolerio ženklas *Trans–Misisipi*, išleistas JAV 1898 m. Jis taip pat laikomas pirmuoju atminimo ženklu.

Pagaliau pirmas oro pašto ženklas, ant kurio yra antspaudas First Trans–Atlantic Air Post–April 1919.

Su pašto ženklais atsirado ir pirmieji kolekcionieriai, tiksliau sakant, kolekcionierės, kaip rodo skelbimas, išspausdintas 1841 m. Londono „Taims". Jame rašoma, kad „viena jauna dama, nusprendusi išklijuoti savo salono sienas naudotais pašto ženklais, bičiulių padedama, jų sukaupė 16 000. Kadangi net šitos daugybės neužtenka, maloniai prašo visus asmenis padėti jai įgyvendinti šį užmojį ir atsiųsti savo egzempliorių..." Dar priduriame, kad ta jaunoji dama buvo Bot, pirštinių gamintojo žmona.

Jos pavyzdžiu tučtuojau pasekė kitos damos; 1842 m. žurnale „Punč" net pasirodė straipsnis, kuriame skundžiamasi „keistu nuobodžiaujančių anglų ledi pomėgiu rinkti karalienės galvas..." (vieno penso pašto ženkle buvo pavaizduota Anglijos karalienės Viktorijos galva).

Laikui bėgant, šiuo pomėgiu užsidegė daug žmonių, taip atsirado puikių kolekcijų, tokių kaip austro Filipo La Renotjė fon Ferari, kuri buvo 1917 m. parduota aukcione už 26 milijonus frankų. Jeigu ir jūs esate kolekcionierius, siūlome jums kelis patarimus, kaip tvarkyti savo rinkinius.

1. Nukirpkite kampelį voko, ant kurio užlipintas pašto ženklas.
2. Pamerkite jį į vandenį bent 10 minučių.
3. Atsargiai nulupkite ženklą nuo popieriaus ir padėkite jį džiūti ant sauso lakšto gerąja puse į apačią.

4. Įdėkite jį tarp knygos lapų ir palikite išsilyginti.

Naudokitės pincetu, niekada neimkite ženklo pirštais, kad nesužalotumėte dantytų kraštelių. Baigdami linkime jums sukaupti tokį rinkinį, kaip jau minėtojo Filipo La Renotjė, tačiau patikėkite, kad turint fantazijos galima sukaupti puikią kolekciją iš pašto ženklų, kurie ateina į jūsų namus ant laiškų tėčiui.

LINKSMOS TAURĖS

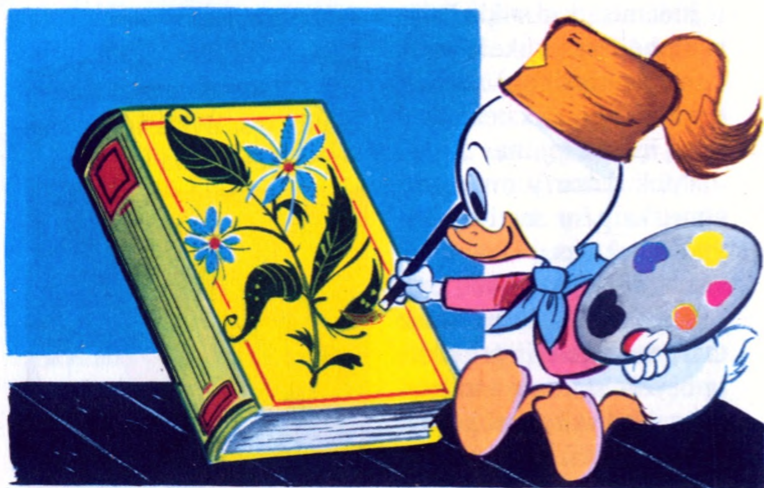
Tikriausiai jums teko numesti ant žemės stiklinę ir įsidėmėti, kad stiklo šukių skambėjimas sukėlė tikrą koncertą: motinos šūksnius, tėvo niurnėjimą, katės kniaukimą ir šuns lojimą.

Mes dabar jums patarsime, kaip surengti ir diriguoti malonesnį ir ne tokių katastrofiškų pasekmių koncertą. Pirmiausia paimkite taurę su kojele ir pripilkite ją beveik sklidiną vandens. Tvirtai laikykite ją už kojelės ir kitos rankos šlapiu smiliumi lengvai ir švelniai apibraukite palei taurės kraštą. Vanduo tuojau pradės virpėti ir stiklas ims skleisti garsą, panašų į tolimą cinksėjimą. Jums keičiant taurėje vandens lygį, keisis ir tonas: įpilsite daugiau skysčio – skambės žemesnis tonas, sumažinsite – tonas pasidarys aukštesnis. Įgiję daugiau praktikos, išmoksite groti su keliomis taurėmis įvairiais tonais. Galite pasitelkti kelis bičiulius ir su dvidešimčia taurių surengti tikrą koncertą.

KAIP „APRENGTI" KNYGĄ

Paimkite tvirto popieriaus lapą, truputį didesnį už knygos viršelį, perkirpkite į dvi dalis ir abi uždėkite ant stipraus audeklo gabalo, kuris yra pakankamo dydžio ir spalvos pagal jūsų skonį. Popieriaus lapus ištepkite klijais ir prilipinkite prie audeklo, bet tarp jų palikite knygos nugarėlės pločio tarpą. Dabar ant knygos nugarėlės priklijuokite audeklo juostą ir prispauskite ją prie abiejų lapų kraštų. Tada pridėkite prie didžiojo audeklo su popieriumi kraštų ir prilipinkite. Atkirpkite dar du gabalus audeklo, mažesnio dydžio negu tie popieriaus lapai, ir priklijuokite juos taip, kad gerai uždengtų

užlenkimus. Viską prislėkite dviem sunkiais paketais ir palikite per naktį išdžiūti. Rytojaus dieną jūsų aplankalas jau baigtas. Jei turite meninių gabumų, galite jį papuošti piešiniais ir graviūromis.

PELIUKAS SVETUR

Anglija: Mickey Mouse	JAV: Mickey Mouse
Argentina: Raton Mickey	Kolumbija: Raton Miguelito
Australija: Mickey Mouse	Lietuva: Peliukas Mikis
Brazilija: Mickey	Norvegija: Mikke Mus
Čekija: Mickey Mouse	Prancūzija: Mickey
Danija: Mickey Mouse	Suomija: Mikki
Ispanija: Raton Mickey	Švedija: Musse Pigg
Italija: Topolino	Vokietija: Micky Maus

JŪRŲ STICHIJA

Kiekvienas, kas ketina išplaukti į jūros platumas ar žvejų valtimi, ar motorlaiviu, ar burlaiviu, pirmiausia turi žinoti, ar jūra jį taikiai priims. Jūrinėse valstybėse informacijos priemonės kasdien skelbia žvejams prognozes. Jūra ne visada yra tokia svetinga kaip kad daugeliui pasirodo per atostogas. Tai stichija. Tad žvilgtelėkite į mūsų lentelę ir nuspręskite pagal ją. Šalia duodamų terminų, jūra turi dar ir kitų požymių. Pavyzdžiui, trumpos bangos reiškia, kad jos yra smulkios ir dažnos, be to, bangos gali būti ir aukštos, ilgos, lėtos ir ramios. Nešvari jūra reiškia, kad paviršiuje plūduriuoja gausybė planktono, o bedugnė jūra yra gili ir ten neįmanoma išbristi į krantą. Būsimiesiems teisininkams atskleisime, kad teritoriniai vandenys siekia 6–12 km nuo kranto (tikslią ribą nusistato pati valstybė) ir priklauso pajūrio valstybės suverenitetui.

Laip-snis	Jūros būklė	Bangų aukštis	Bangų pobūdis
0	rami		
1	ribuliuojanti	iki 0,30 m	ribuliai
2	lengvai banguota	0,30–0,60 m	smulkios bangelės
3	banguota	0,60–1,20 m	ilgesnės bangelės, kartais putotos keteros
4	nerami	1,20–2,40 m	ilgos bangos su putotomis keteromis
5	labai nerami	2,40–4 m	aukštos putotos lūžtančios bangos
6	nepaprastai nerami	4–6 m	stačios putotos bangos, purslai tykšta aukštyn
7	audringa	6–9 m	aukštos ir ilgos bangos, vėjas laužia jų keteras ir neša putas
8	labai audringa	9–13 m	aukštos ir ilgos bangos, vėjas laužia putotas keteras, labai aukštai tykšta su purslais
9	štormas	per 13 m	milžiniškos stačios bangos, vanduo putodamas tykšta aukštyn ir riboja matomumą

STRĖLĖ IR ŽEMĖLAPIS

Stovyklaujant ar iškylaujant nepaprastai svarbi orientacija. Jaunasis švilpikas negali sau leisti paklysti. Todėl visada reikia ne tik turėti kelionėje žemėlapį ir kompasą, bet ir mokėti jais naudotis, kai tenka nuspręsti kelio kryptį.

Veikti taip. Sakysime, jums reikia iš taško A patekti į tašką B. Padėkite kompasą

ant žemėlapio taške A ir sukite ją tol, kol vertikali tiesė (žemėlapyje visada reiškianti šiaurę) sutampa su kompaso strėle. Tokiu būdu sužinome, kuria kryptimi nuo šiaurės yra taškas B, taigi ir kuria kryptimi turime eiti. Tad į kelionę!

SIFONAS

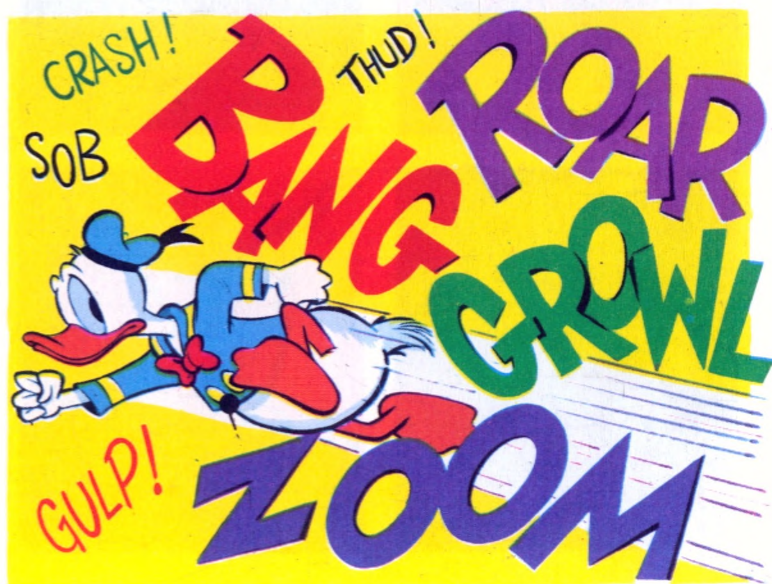
Reikia perpilti skystį iš sunkaus ir didelio indo į mažesnį? (Pavyzdžiui, vyną iš apipinto didbutelio į butelį.) Paimate guminę ar plastmasinę žarnelę, panardinate jos galą giliai į didbutelį, kitą galą suspaudžiate pirštais ir „čiulpiate". Kai žarnelė prisipildys, įkišate pirštais užspaustą jos galą į butelį ir spaudimą atleidžiate. Skystis ima tekėti į butelį. Jei norite tučtuojau išbandyti sifono principą (šis būdas taip vadinamas), pastatykite stiklinę su vandeniu ant knygų rietuvėlės, o žemiau prie jos pastatykite kitą, tuščią stiklinę. Pakartokite aukščiau užrašytus veiksmus.

BIFF! POW! SOCK! SMACK!..

Kas išgalvojo įvairiausius garsus, kurie pasirodo komiksų piešiniuose? Ogi niekas, bičiuliai! Autoriai juos pasiskolino iš amerikiečių anglų kalbos. Tuo patys galite įsitikinti iš čia pateikiamo žodynėlio:

CRASH: triokšt
THUMP, THUD: buch, bum

SOB: šniukšt, bee
BANG: bac, plumpt
ZIP, HISS: švilpt, ššš
SIGH: ak, uf
GULP: gurkt, gurkšt
RING: dzingt
MUNCH, CRUNCH: čep, trekšt
SQUEAK: cypt, kvykt
RUMBLE: dun dun, dar dar
BOOM: bumpt, dungt
ROAR: aūūūū
SNAP, SMACK: plekšt, žlegt
CREAK: girkšt
ZOOM: zvimbt
CLAP: pliaukšt
YAWN: žiobt
GROWL: niurr
PURR: murr
RIP: drykst
CRACK: pokšt
SPLASH: šliūkšt
TWANG: cinkt
SKID: čiūkšt
SLAM: trinkt
DASH, BASH: tvykst, tėkšt
TWEET, CHIRP: čir, čirvirvir
CLANG: dzingt
KNOCK: tuk, dungt
SPUTTER: trykšt

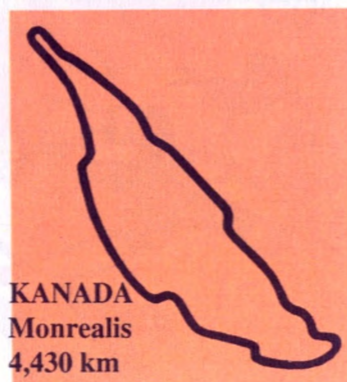
ČEMPIONŲ TRASOS

Autolenktynininkai šmėkši varžybų trasomis kaip iššautos strėlės. Bet kurgi iš tikrųjų yra lenktyninės automobilių trasos? Įvairiose pasaulio vietose, ir kiekviena tauta didžiuojasi, kad turi savo garsų autodromą. Garsiausius jums čia parodome su jų vingiuotais išraitymais, kilometrų skaičiumi ir formulių 1 ir 2 važiavimo kryptimis. Kaip patys galite matyti, Fenikse ir Silverstoune autodromai buvo pakeisti. Atidaryti du visai nauji dideli autodromai: Prancūzijos Manji–Kurs ir Ispanijos Barselonoje.

PRANCŪZIJA
Manji–Kurs
4,271 km

JAPONIJA
Suzuka
5,859 km

DIDŽIOJI
BRITANIJA
Silverstounas
5,153 km

ITALIJA
Monca
5,800 km

VOKIETIJA
Hokenheimas
6,802 km

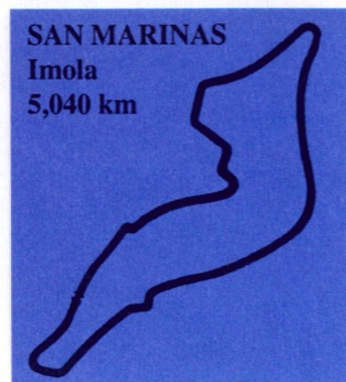

MEKSIKA
Meksikas
4,421 km

MONAKAS
Monte Karlas
3,328 km

ISPANIJA
Barselona
4,747 km

PORTUGALIJA
Estorilis
4,350 km

VENGRIJA
Hungaroringas
3,968 km

SAN MARINAS
Imola
5,040 km

JAV
Feniksas
3,720 km

ĮDOMI INFORMACIJA

Kiek kilometrų nuskrenda per valandą musė?	6
uodas?	3
bitė?	8–22
laumžirgis?	60

ATSTUMŲ LENTELĖ

Tėtis planuoja kelionę į užsienį ir ketina apskaičiuoti atstumus tarp atskirų miestų. O jūs turėsite rankose rezultatus daug anksčiau nei jis, jei atsiversite tolesnius du puslapius su apskaičiuotais sausumos ir oro trasų atstumais (beje, 1 mylia = 1609,344 m).

ATSTUMŲ TARP EUROPOS MIESTŲ LENTELĖ

	Amsterdamas	Berlynas	Briuselis	Budapeštas	Ciurichas	Kelnas	Lisabona	Londonas	Madridas	Paryžius	Praha	Roma	Stokholmas	Varšuva	Viena
Amsterdamas	–	676	198	1404	844	740	2304	482	1765	502	945	1742	1361	1218	1156
Berlynas	676	–	885	911	846	391	2871	1065	2332	1061	351	1576	927	582	663
Briuselis	198	885	–	1348	646	892	2106	322	1567	304	889	1534	1514	1412	1100
Budapeštas	1404	911	1348	–	1007	1302	3276	1732	2590	1511	560	1294	1838	709	248
Ciurichas	844	846	646	1007	–	1227	2233	894	1637	578	661	907	1849	1291	759
Kelnas	740	391	892	1302	1227	–	3098	1172	2559	1196	776	2090	622	990	1054
Lisabona	2304	2871	2106	3276	2233	3098	–	2166	645	1802	2792	2667	3720	3422	2996
Londonas	482	1065	322	1732	894	1172	2166	–	1627	391	1211	1782	1794	1625	1422
Madridas	1765	2332	1567	2590	1637	2559	645	1627	–	1263	2253	2022	3181	3121	2400
Paryžius	502	1061	304	1511	578	1196	1802	391	1263	–	1064	1433	1818	1588	1263
Praha	945	351	889	560	661	776	2792	1211	2253	1064	–	1384	1312	630	312
Roma	1742	1576	1534	1294	907	2090	2667	1782	2022	1433	1384	–	2712	1868	1145
Stokholmas	1361	927	1514	1838	1849	622	3720	1794	3181	1818	1312	2712	–	1526	1590
Varšuva	1218	582	1412	709	1291	990	3422	1625	3121	1588	630	1868	1526	–	664
Viena	1156	663	1100	248	759	1054	2996	1422	2400	1263	312	1145	1590	664	–

TRUMPIAUSIAS ORO KELIAS NUO VILNIAUS

Miestas	Valstybė	Atstumas myliomis
Amsterdamas	Olandija	855
Berlynas	Vokietija	510
Bernas	Šveicarija	950
Briuselis	Belgija	907
Budapeštas	Vengrija	582
Helsinkis	Suomija	393
Lisabona	Portugalija	1936
Londonas	Didžioji Britanija	1070
Madridas	Ispanija	1655
Maskva	Rusija	494
Paryžius	Prancūzija	1049
Praha	Čekija	570
Reikjavikas	Islandija	1761
Roma	Italija	1063
Stokholmas	Švedija	435
Varšuva	Lenkija	247

ARTIMI TOLIAI

Ar žinote, kodėl jums atstumai gamtoje atrodo mažesni negu mieste? Todėl, kad aiškioje šviesoje, kur namai neužtamsina aplinkos ir dūmai neapniaukia oro, daiktai atrodo ryškesni ir artimesni. Dėl tos pačios priežasties daiktai rodosi artimesni ir ant vandens bei sniego. Kai norite teisingai nustatyti atstumą, turite įsidėmėti šias aplinkybes: namas jums atrodys toliau negu iš tikrųjų, jei tarp jo ir jūsų bus slėnis. Atvirkščiai: tikrasis ir tariamas atstumas bus maždaug vienodas, jei namas bus tokios pat spalvos kaip ir jo fonas.

Norite išmokti be klaidų nustatyti atstumą? Tad pirmiausia pradėkite nuo labai artimų objektų ir patikrinkite, kiek jūsų spėjimas tikslus. Įsiminkite tokius atvejus: už 50 metrų galima pažinti žmogaus akis ir lūpas, už 200 metrų – uniformos sagas, už 400 metrų – matote einančio asmens kojų judesius, už 500 metrų – drabužių spalvą. Jei abejojate, išbandykite patys!

KAIP ĮVEIKTI GAUBTELĮ

Kartais toks paprastas darbas kaip tūbelės gaubtelio atsukimas gali sukomplikuoti gyvenimą. Čia siūlome keletą patarimų, kurie jums sutaupys laiko ir privers užsispyrėlį gaubtelį kapituliuoti. Pirma: suimkite jį su skudurėliu ir sukite. Antra: jei pirmasis patarimas nepadeda, panaudokite riešutų spaustukus. Trečia: jei nepadeda ir spaustukai, uždekite degtuką ir kelias sekundes gaubtelį pašildykite. Arba pakiškite aikštingą gaubtelį po šilto vandens srove. Šiluma jį tiek ištemps, kad galėsite lengvai atsukti. Pastarasis patarimas padės jums atsukti ir plastmasinio butelio „kepurėlę", jei butelyje nėra lengvai užsidegančių medžiagų.

PAKEISTI ELEKTROS LEMPUTĘ? TAI VIENI JUOKAI!

Nutrūkusio elektros laido patys geriau jau netaisykite, galite gauti smūgį arba išmušti saugiklius visame name. Šitą rizikingą darbą verčiau palikite sumaniam tėčiui arba monteriui. Jums pakaks išmokti pakeisti lemputę stalinėje lempoje.

Sausais pirštais ištraukite laidą iš šakutės lizdo. Kaire ranka prilaikykite pačią lempą, o dešine atsargiai suimkite lemputę. Jeigu ji dar įkaitusi, palaukite kol atauš. Atsargiai pradėkite ją atsukti į kairę, kol pajusite, kad ji išsilaisvino iš patrono. Laikykite ją lengvai, per daug nespausdami, kad nesprogtų. Patikrinkite, kokios galios lemputė tinka (dažniausiai tai būna 40 arba 60 vatų). Iš dėžutės išimkite naują lemputę, įsukite ją (kryptis – į dešinę) į patroną ir tvirtai priveržkite. Tada vėl įjunkite kištuką į šakutės lizdą ir patikrinkite, ar lemputė šviečia.

PAUKŠČIAI, KIAUŠINIAI IR... KIAUŠINIENĖ

Antulis Donaldas jums gali kvalifikuočiausiai išdėstyti apie kiaušinius ir jų maistinę vertę. Kiaušiniai gali atstoti mėsą (jei tai ne velykinis kiaušinis iš šokolado). Vištų kiaušiniai iš tikrųjų yra maistingas valgis – du kiaušiniai atstoja 350 g pieno arba vieną bifšteksą. Tačiau kiaušinių pasaulyje yra devynios galybės, kiekvienos rūšies paukščiai deda savitus kiaušinius, kurie skiriasi spalva ir dydžiu. Tuo įsitikinsite patys, atsivertę kitą puslapį.

Paukštis	Kiaušinių skaičius dėtyje	Dėčių per metus	Kiaušinių spalva	Perėjimo trukmė (dienomis)
Albatrosas	1–2	1	balta	77–80
Juodasis strazdas	4–5	2–3	žalsva	15
Didysis einis	3–4	1–2	šviesiai dėmėta	21
Laukys	6–9	2–3	pilkai dėmėta	23
Kormoranas	3–4	1–2	šviesiai mėlyna	28
Balandis	1–3	2	balta	14
Naminė antis	4–10	1	pilkai žalia	28
Laukinė antis	7–14	1–2	žalsva	26
Erelis	1–3	1	balta, raudonos dėmės	42
Sakalas	3–4	1	balta, tamsios dėmės	29
Flamingas	2	1	kreidos baltumo	32
Dagilis	5–6	2–3	balta, tamsios dėmės	14
Laukinė žąsis	3–7	1	balsva	28
Tetervinas	5–8	1	gelsva, tamsios dėmės	26
Žuvėdra	2–4	1	žalsvai tabakinė, tamsios dėmės	26
Garnys	3–5	1–2	žalsvai mėlyna	28
Varna	4–6	1	žalsva, tamsios dėmės	18
Tulžys	2–7	2	ryškiai balta	20
Povas	3–5	1	gelsva, juodos dėmės	28
Vieversys	3–4	2–3	gelsva, tamsios dėmės	12
Šarka	5–8	1	žalsva, tamsios dėmės	18

Paukštis	Kiaušinių skaičius dėtyje	Dėčių per metus	Kiaušinių spalva	Perėjimo trukmė (dienomis)
Lakštingala	4–5	1	žalsvai ruda	14
Lelys	2	2	balta, tamsios dėmės	18
Strutis	12–15	1	dramblio kaulo baltumo	45
Pelėda	4–6	1	balta	32
Kurapka	10–16	1	gelsva, dėmėta	24
Fazanas	8–15	1	žalsvai tabakinė	25
Tilvikas	3–4	1	gelsva, tamsios dėmės	28
Putpelė	7–12	1	ruda, tamsiai dėmėta	20
Liepsnelė	5–6	2	gelsva, tamsiai dėmėta	14
Perkūno oželis	3–5	1–2	gelsva, tamsiai dėmėta	20
Vanagas	4–5	1	balta, raudonai dėmėta	35
Varnėnas	6–7	1–2	melsva	13
Gulbė	3–5	1	balta	30
Kregždė	4–5	2–3	balta, dėmėta arba ne	15
Čiurlys	2	1	balta	20
Strazdas	4–5	2–3	balsvai žalia	14
Grifas	1	1	balta	51
Slanka	3–5	2	tamsi, raudonai dėmėta	21
Volungė	5–7	1	balta	18
Laukinis karvelis	1–3	3	balta	17

LOBIAI UOLOJE

Kalnų viršūnės, kurios šiandien dunkso žemės paviršiuje, kadaise gulėjo jūrose po vandeniu, todėl jų uolose yra didelė daugybė fosilijų. Nėra reikalo keliauti į Italijos Dolomitines Alpes, kur tų fosilijų yra devynios galybės, kur galite rasti amonitų, išnykusių galvakojų moliuskų, gyvenusių prieš milijonus metų. Pasitarkite su specialistu, kur ieškoti fosilijų, o kai ten nuvyksite, atidžiai apžiūrėkite uolas. Jei rasite ką nors iš suakmenė-

jusių liekanų, atsargiai radinį atskelkite su plaktuku ir skylmušiu. Sakome atsargiai, nes tai vienas trapiausių „lobių". Prie kiekvieno tokio suakmenėjusio radinio pritvirtinkite kortelę su užrašytais duomenimis.

TOS SALDŽIOS GERVUOGĖS...

Gervuogės – tai gardžios uogos, kurios auga dažniausiai kaip laukinės kaimo pakelėse. Kai jas užtiksite ir norėsite prisiskinti, tai pirmiausia pasitikrinkite, ar čia iš tiesų gervuogės, paskui – ar virš jų, tarp jų nesisukioja kokia įtartina bitė; įsitikinkite, ar akmenys, ant kurių stovite, tvirtai laikosi, nes antraip siekdami uogų galite paslysti ir nugriūti į dygliakrūmius. Taip pat saugokitės, kad nesusibadytumėte rankų ir neapsivalgytumėte gervuogių. Kelias paragaukite, o kitas parneškite namo.

MONOGRAMOS

Įprotis žymėti knygas, daiktus ir savo raštus šifru, susidedančiu iš vardo ir pavardės pirmųjų raidžių, eina iš amžių glūdumos. Toks jis senas ir garbingas. Šis šifras vadinasi monograma. Savo asmeninę monogramą panoręs praktiškai susikurs kiekvienas. Čia įkvėpimo galima pasisemti iš mūsų duodamų pavyzdžių arba pasikliauti savo fantazija, bet svarbiausia, kad rašmenys dailiai derintųsi. Kai monogramą sukursite arba pasirinksite iš šios mūsų knygos puslapių, galite ją duoti atspausdinti ar atšviesti ant savo laiškų popieriaus ir pasijusite oresni!

AUKLĖ VIENAM VAKARUI

Nesiraukykite, jaunieji švilpikai! Gali taip atsitikti, kad tėvams reikia išeiti iš namų ir porai valandų jums patikėti jūsų broliuką ar sesutę. Ar mokėsite jį prižiūrėti? Neabejojame, kad mokėsite, tuo labiau, kad ir tėvai užvers patarimais... Taigi: 1) saugokite, kad mažasis nenuorama nelįstų prie viryklės ir nežaistų su degtukais; 2) kad nekištų į burną pavojingų daiktų (rutuliukų, sagų, žaislinių kareivėlių ir antpirščių); 3) kad nepasiektų kokių miltelių ar buteliukų; 4) kad neliestų elektros laidų kištukų ir kištukų lizdų; 5) jei leisite jam žaisti su karpiniais, duokite žirklutes tik bukais galais; 6) sekite jam pasakas ir visokias istorijas.

SENŲJŲ LAIKŲ HERALDIKA

Herbus iš pradžių nešiojo tik riteriai mūšiuose ir turnyruose. Paskui juos perėmė vyskupai, miestiečiai, amatininkai... pagaliau jais apsirūpino ir abatai bei dvarininkai. Iš ko susideda herbas? Visų pirma – iš *skydo*, tai pagrindas, ant kurio dedamas glazūruotas *fonas* ir piešiami kiti heraldikos elementai, vadinamieji *ženklai* arba *figūros*. Šiomis detalėmis remdavosi heroldas, turnyruose skelbdamas riterių kilmę ir šlovingus žygius. O karūnos? Jos liudijo įvairius bajorystės laipsnius: nuo valdovo, toliau – princo, erchercogo, vaivados, markizo, grafo ir barono iki patricijaus.

Lelija

Šalmas ir žvaigždės

Bokštas ir pusmėnuliai

Piestu stovintis liūtas

Priešpriešais stovintys liūtai ir lelija

Elnias, lelija ir penkialapiai žiedai

Piestu stovintis žirgas

Dvigalvis erelis

Dvigubas kryžius ir ereliukas

Drakonas

Pasistojęs žaltys

Gaidys ir bitės

Antelės

Dantyta pilis ant uolos

Burlaivis

Kalavijas ir pakreipti raktai

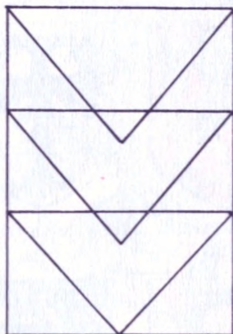

Lazdos ir kardas

Migdolai ir keturkampiai langeliai

Skiltuvai (šautuvo)

Sidabriniai

„TIKRAS“ JAUNASIS ŠVILPIKAS…

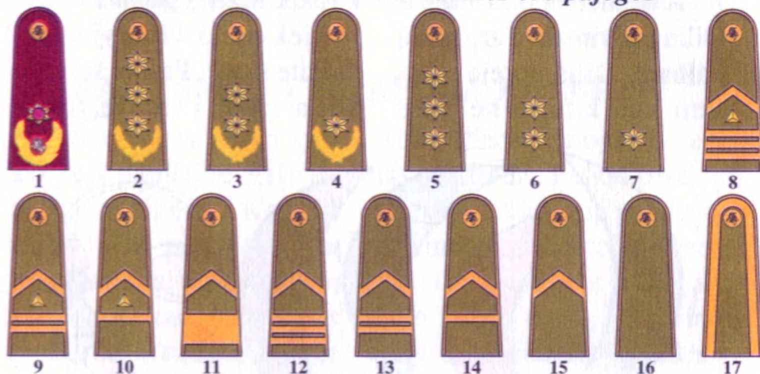

…skiriasi nuo kitų asmenų įžvalgiu protu ir sumanumu. Tad, be abejo, sugebės išvedžioti šį piešinį vienu brėžiu, nepakeldamas rašiklio.

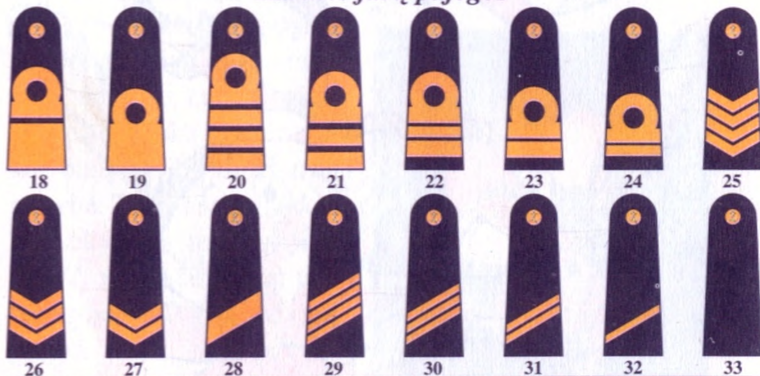
VISI ŠVILPIKAI – RAMIAI!

Šiame puslapyje nupiešti Lietuvos Respublikos sausumos, karinių oro pajėgų ir karinių jūrų pajėgų karinių laipsnių skiriamieji ženklai. Kai juos visus gerai įsiminsite, galite stoti laisvai.

Sausumos kariuomenė ir karinės oro pajėgos

Karinės jūrų pajėgos

1. Brigados generolas. 2. Pulkininkas. 3. Pulkininkas leitenantas. 4. Majoras. 5. Kapitonas. 6. Vyresnysis leitenantas. 7. Leitenantas. 8. Vyresnysis puskarininkis. 9. Puskarininkis. 10. Jaunesnysis puskarininkis. 11. Viršila. 12. Vyresnysis seržantas. 13. Seržantas. 14. Jaunesnysis seržantas. 15. Grandinis. 16. Eilinis. 17. Kariūnas. 18. Kontradmirolas. 19. Komandoras. 20. Komandoras leitenantas. 21. Jūrų kapitonas. 22. Kapitonas leitenantas. 23. Jūrų vyresnysis leitenantas. 24. Jūrų leitenantas. 25. Jūrų vyresnysis puskarininkis. 26. Jūrų puskarininkis. 27. Jūrų jaunesnysis puskarininkis. 28. Laivūnas. 29. Jūrų vyresnysis seržantas. 30. Jūrų seržantas. 31. Jūrų jaunesnysis seržantas. 32. Jūrų grandinis. 33. Jūreivis.

INDĖNIŠKAS VĖRINYS

Jums reikia kuo skubiau pasidaryti indėnišką kaklo vėrinį? Nepameskite galvos ir vadovaukitės šiais Vilio ir Dilio patarimais. Tarp mūsų kalbant, Dilis norėjo užsiimti kuo kitu, o ne jums patarinėti, bet mes jį perkalbėjome. Taigi paimkite spalvoto popieriaus ir iškirpkite keturis pusmėnulius ir kiekvieno viduryje išdurkite skylę. Paskui surenkite antpuolį į virtuvę, mar-

meladą ten palikite ramybėje, o čiupkite saujelę žalių makaronų ragučių. Ant kokių 60 cm ilgio raištelio užverkite 4 ragučius ir vieną pusmėnulį, paskui vėl 4 ragučius ir pusmėnulį ir taip toliau, kol baigsite paskutiniais 4 ragučiais. Raištelį suriškite ir ragutinius vėrinio „karolius“ nudažykite kuo margiausiomis spalvomis.

KAIP IŠMOKYTI PAPŪGĄ KALBĖTI

Net ta paprasčiausia žydroji papūgėlė gali išmokti „kalbėti“. Ko tam reikia? Kad papūgėlė būtų labai jauna, tai reiškia – kelių savaičių, ir kad jos jaunasis mokytojas būtų apsišarvavęs kantrybe ir švelnumu.

Kaip pradėti? Papūgėlę patalpinti šviesiame ramiame kambaryje, kur negirdėtų kitų paukščiukų čirenimo ir kur būtų tiesiog didžiausia ramybė. Tik jos šeimininkas ir mokytojas ten kasdien vaikščios. Jis siūlys jai trupinėlį biskvito ir pradės vis kartoti vieną žodį, pavyzdžiui, „tė–tė“, „ma–ma“, „svei–ki“, „su–die“. Žodis turi būti ne daugiau kaip iš dviejų skiemenų ir tariamas tyliai ir primygtinai. Kelias dienas kartojamas vis tas pats žodis. Paskui pereinama prie kito, taip pat dviskiemenio, ir taip toliau. Per tą laiką papūgėlė pripras prie naujų namų, pamils juos, o svarbiausia – pradės vograuti.

PRIEŠ NUSPAUDŽIANT MYGTUKĄ

Jei turite fotoaparatą, tai, žinoma, norėsite išmokti juo naudotis. Čia per porą puslapių jums patarsime, kaip daryti. Pirmiausia, jei fotoaparatas yra dėkle, tai stenkitės jį kuo rečiau iš jo išimti. Priešingu atveju bent saugokite objektyvą tinkamu dangteliu. Nuo objektyvo lęšio reikia retkarčiais švelniu šepetėliu nuvalyti dulkes. Kvėptelėkite į stikliuką, šitaip sudrėkindami, ir nušluostykite minkštu medvilniniu skudurėliu. Niekada nenaudokite popieriaus arba skudurėlio su sintetikos priemaiša, čia jums ne akiniai. Keliaudami automobiliu, nelaikykite fotoaparato padėto ant sėdynės. Staigiai stabdant, jis gali nukristi ant grindų, o be to, tai būtų idealus masalas vagims.

Prie jūros baisiausi fotoaparato priešai yra smėlis ir druska, todėl jį su dėklu įdėkite į sintetinį krepšį ar maišelį ir išimkite tik tada, kai norėsite fotografuoti.

Būtų gerai, kad filmo labai ilgai nelaikytumėte aparate. Idealus atvejis, kai filmas įdedamas prieš pat fotografuojant ir išnaudojamas per vieną ar kelias dienas. Tatai ypač taikytina „Polaroid“ tipo aparatams. Fotografuojant reikia aparatą laikyti stipriai, kad nejudėtų. Tuo momentu, kai spaudžiate mygtuką, sulaikykite kvapą.

O dabar – keletas rekomendacijų, kad jūsų nuotraukos gerai pavyktų. Fotografuodami lauke, žiūrėkite, kad ryški ir monolitinė šviesa kristų iš už jūsų nugaros. Geriausią rezultatą pasieksite, kai debesis uždengs tiesioginę saulės šviesą, kai būsite paunksnėje arba bus ūkanota diena, bet saulės spinduliai lengvai prasiskverbs pro debesis. Fotografuokite iš arti, nes kuo artimesnis objektas, tuo geriau išryškėja detalės. Kai fotografuojate peizažą, stenkitės, kad foną užpildytų kas

nors stambus ir patrauklus. Taip pat naudokite objektyvui geltoną filtrą, kad prislopintumėte mėlyno dangaus spindesį ir išryškintumėte baltus debesis. Tačiau to filtro niekada nenaudokite, jei dangus pilkas, aplinkui migla arba lietus ir jokiu būdu, jei darote spalvotas nuotraukas.

Fotografuodami su spalvotu filmu, žiūrėkite, kad tiesioginė saulė būtų už nugaros. (Tik saugokitės, kad neužgriebtumėte savo paties šešėlio, krintančio prieš jus ant žemės!)

Pasirinkite objektus ir foną su ryškiomis spalvomis ir dėmėmis. Jei fotografuojamas asmuo vilki neryškių spalvų drabužiais, pagyvinkite jį kaspinu, juostele ar kitu kokiu spalvingu priedu. Arba parinkite tokį foną, kuris bent trečdalį nuotraukos užpildytų gyva spal-

va. Nesitikėkite gerų rezultatų, jei jūsų subjektas vilkės tamsiais, pasteliniais ar baltais drabužiais arba fonas bus neišraiškingas ir bespalvis.

Fotografuojant kambaryje, reikia stiprios dienos šviesos (per langą) arba turi degti lempa fotografui už nugaros arba tiesiai virš galvos. Langai ar lempos neturi būti kadre.

Fotografuodami žmogų lauke ar kambaryje, žiūrėkite, kad nuotraukoje jam nebūtų „nukirsta" galva ar kojos. Virš jo galvos reikia palikti bent vieną „tuščią" centimetrą, o po kojomis bent pusę centimetro.

Dar galėtume daug aiškinti, tačiau šie trumpi čia duoti patarimai iš dalies nuims nuo jūsų pečių „sunkų darbą".

NAMŲ BIBLIOTEKA

Knyga yra geriausias mūsų draugas, o kas randa draugą, randa lobį. Iš to išplaukia išvada, kad knyga yra lobis. Tai, žinoma, nereiškia, kad ją reikia laikyti seife, atvirkščiai – ji nuolat turi būti po ranka, nes niekada nežinote, kada jos prireiks (kaip sakė vienas gudruolis, kuris savo vienintelę turimą knygą naudojo pakišdamas po trumpesne stalo koja!).

Knygai vieta bibliotekoje, nes juk ir graikų kalboje žodis biblioteka reiškė būtent skrynią knygoms.

Norint gerai sutvarkyti kad ir namų biblioteką, reikia įdėti daug darbo ir minčių. Pradėkite, pavyzdžiui, nuo labiausiai defektuotų lapų sutvarkymo (jei jie

iškrinta, įklijuokite), paskui pasirūpinkite aplankais ir užlipinkite korteles su autoriaus pavarde ir veikalo pavadinimu. Aišku, knygas sugrupuosite pagal jų turinio profilį (nuotykių, kelionių romanai, enciklopedijos, poezija, pasakos ir t.t.) arba pagal paskirtį (studijoms, pramogai, pasimokymui). Knygas jums bus lengviau susirasti, jei jas sudėsite alfabetine tvarka pagal autorių pavardes. Svarbu ir jūsų grožio pajautimas (neabejojame, kad jį visi turite), tad knygas galite surikiuoti pagal nugarėlių spalvą, kad jūsų biblioteka dailiai atrodytų.

SKRUDŽO MAKDAKO SLAPTASIS RAŠTAS

Skrudžą Makdaką jūs tikriausiai palaikysite ir šiuo, ir tuo, netgi kinu, bet kiekvienas tikras švilpikas žino, kad tai marsietis. Ir keistų ženklų lentelė gretimame puslapyje yra ne kas kita kaip mūsų abėcėlės raidžių perrašymas, o kiekvieną mūsų raidę tiesiog atitinka vienas marsiečių ženklas. Šiais ženklais galite parašyti šifruotą marsietišką pranešimą, kurį supras tik kitas

A	J	R
B	K	S
C	L	T
D	M	U
E	N	V
F	O	W
G	P	X
H	Q	Y
I		Z

tikras jaunasis švilpikas. Ar žinote, pavyzdžiui, ką reiškia marsiečių kalba paliepimas, kurį gavo dėdulė Skrudžas? Skyrybos ženklai (kableliai, taškai ir t.t.) lieka tie patys kaip ir lietuvių kalboje. Neužmirškite tarp atskirų žodžių palikti tarpus. Tai visai nesunku! Tad pirmyn!

SVEIKA, ŽUVYTE!

Jei gavote dovanų auksinę žuvelę arba ją išlošėte daiktinėje loterijoje, tai, rūpindamiesi savo mažosios bičiulės priežiūra, laikykitės šių patarimų.

Kur ją patalpinti? Į gražų stiklinį kokių 2 litrų talpos indą, jei žuvytė yra 5 cm ilgio; jei jos ilgis 10 cm – reikia 3–4 litrų indo, o jei apie 20 cm – 5 litrų.

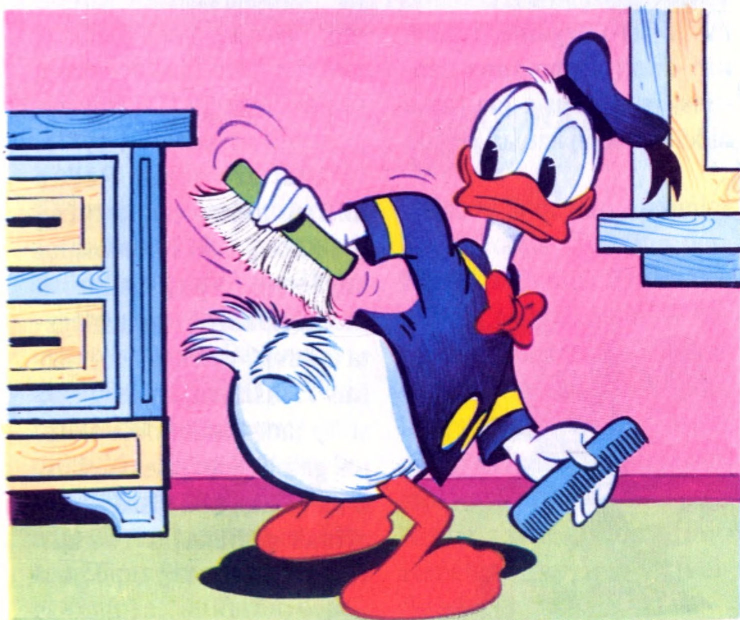
Koks turi būti vanduo? Jo temperatūra privalo būti tokia pati kaip ir aplinkos. Tatai pasieksite tokiu būdu: kai reikės pakeisti inde vandenį (maždaug kas antra diena), pripilkite butelį arba indą švaraus vandens ir palikite kelias valandas nusistoti. Paskui pradėkite keitimą, bet pirmiau sugaukite savo mažąją bičiulę graibšteliu ir toms kelioms būtinoms valandėlėms įleiskite į atsarginį indą. Nepatariame ją griebti rankomis.

Kuo ją maitinti? Džiovintais amarais ir kitu jai skirtu maistu. Jį geriausia tiekti pritaikytuose plūduriuojančiuose indeliuose (jie parduodami visose specializuo-

tose parduotuvėse) – tada vanduo nesusiteršia. Jokiu būdu niekada jai neduokite duonos, džiūvėsių trupinių ir cukraus. Retkarčiais pavaišinkite bananų gardėsiais, kurie paruošiami taip: pusę banano išmirkykite dvi tris dienas pusėje stiklinės vandens.

NEĮKAINOJAMAS PATARIMAS

Šaunus jaunasis švilpikas, vertas to vardo, turi mokėti rasti išeitį sunkiausiose situacijose. Kokiose? Nagi tokiose, kurios gali susidaryti, pavyzdžiui, ypač varginančią ir nemalonią dieną jūsų mamai (tetai arba močiutei). Po didelio skalbimo, po kelioninių ryšulių pakavimo, gavus siuvėjos sąskaitą, pasižiūrėjus į jūsų pažymių knygelę... bus logiška ir visai suprantama,

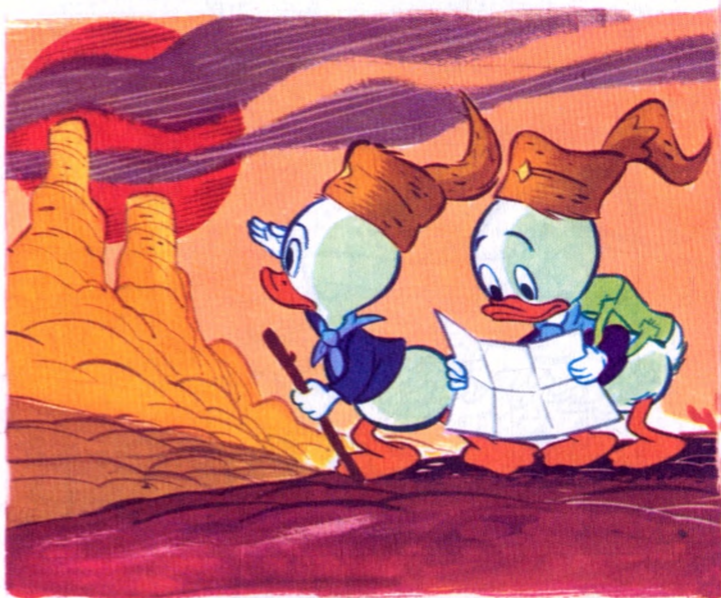

kad mama nešvytės optimizmu... Jei norite, mieli švilpikai, pataisyti savo aplinkos nuotaiką ar išvysti mamos (močiutės arba tetos) šypseną, patarkite jai „pabraukyti šepetėliu dešinės rankos delną“. Amerikiečių mokslininkas – vienas didžiausių – teigė, kad pamasažavus dešinės rankos delną šepetėliu, nuovargis ir bloga nuotaika tučtuojau išnyks. Kad būtų pasiektas geras rezultatas, masažas šepetėliu turi trukti 5 minutes, jį reikia kartoti kasdien bent dvi savaites. Paklausite, kodėl išnyksta nuovargis po paprasto masažo šepetėliu? Todėl, kad masažas dirgina poodžio nervus, drauge ir antinksčius, kurie palengva atnaujina savo energiją.

ŠĮ TĄ ANT DANTIES!

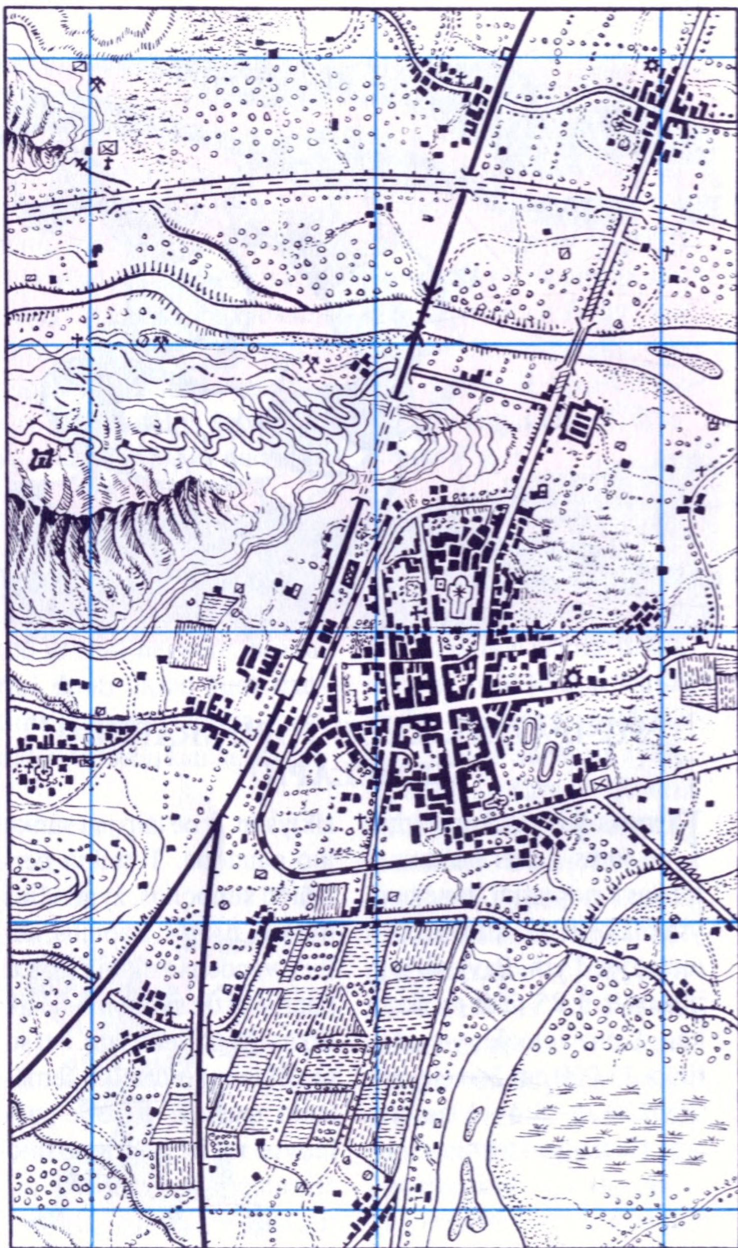
Nors jūsų šuniukas mėgsta mėsą ir kaulus, bet vien tuo jo šerti negalite. Kaulai turi duoti darbo šuns dantims, ir geriausia čia tinka dideli veršelių kaulai. Jei šuo sugrauš per daug kaulų, gali jam kilti virškinimo sunkumų. Pavojingi yra ilgi tuščiaviduriai paukščių ar triušių kaulai: jie lengvai skeldėja ir gali šuniui sužaloti ryklę, skrandį ar žarnas. Reikia mišraus pašaro, taigi ir ryžių, makaronų, avižų dribsnių, daržovių, ypač tarkuotų morkų. Daugelis šunų mėgsta ir žuvis, varškę, sūrį ir žalius kiaušinius. Atliekų nuo stalo jam geriau neduokite, jos gali būti su prieskoniais, ir žiūrėkite, kad visada būtų pilnas dubenėlis švaraus vandens.

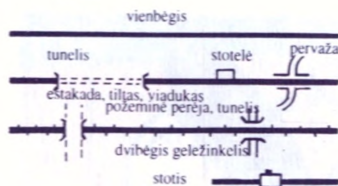

SUSIPAŽINKITE SU TOPOGRAFINIU ŽEMĖLAPIU

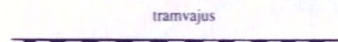
Pirmas dalykas, kuris krinta jums į akis paėmus į rankas topografinį žemėlapį, yra mastelis, jis atitinka žemėlapyje 1 cm. Pavyzdžiui, mastelis 1:25 000 reiškia, kad 1 cm žemėlapyje atitinka 25 000 cm žemėje, tai yra 250 m. Stovyklaujant arba iškylaujant topografinis žemėlapis yra vertingas pagalbininkas, su kuriuo nepasiklysite. Ir ne taip jau sunku juo naudotis. Tereikia peržiūrėti simbolius, žyminčius miškus, namus, statinius, kelius, vandens telkinius ir t.t. Paprastai tie simboliai ne tik išbarstyti po žemėlapį, bet su paaiškinimais pateikti žemėlapio apačioje. Kitame puslapyje rasite topografinio žemėlapio pavyzdį ir įvairiausius jo ženklus.

GELEŽINKELIS

tramvajus

PLENTAI IR KELIAI

motoriniam transportui — su sienele

arkliniam transportui — aptverta

lauko kelias

plentas platesnis negu 8 m

įkalnė nuo 7–12% — per 12% — aptverta

kelias 6–8 m pločio

tunelis — susiaurėjimas m — aptverta

(2) (3) (4) (3)

AUTOSTRADA

keliukas gyvuliams

GELEŽINKELIO TILTAI

betoninis — geležinis — medinis

PLENTO TILTAI

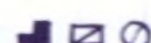
betoninis — geležinis — medinis — pontoninis

KALNŲ UPELIS — KRIOKLYS

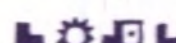
UPĖ

Sala

užtvanka — smėlis

mūrinis namas, medinis namelis, pašiūrė

vandens, garo ar elektros energija varomi fabrikai ir dirbtuvės

bažnyčios, maldos namai

trianguliacijos bokštas, kaminas, bokštas, varpinė

koplyčia, kryžius, kapinės

šachta

miškas

daržai ir sodai

pievos

pelkė

uolos

IR SUKLUPIMAS GALI IŠEITI Į NAUDĄ

Suprantama, kai suklumpate ant akmens ir visu ūgiu išsitiesiate ant žemės, smalsiai pasižiūrite, ant ko gi čia... suklupote. Ir pamatote – paprasčiausias akmuo. Pats akmuo nieko nenustebins, tačiau iš jo galima šį tą padaryti. Taigi dėl griuvimo nesigraužkite, o tikrovę truputį paspalvinkite. Ketiname jums parodyti, kaip paprastą akmenį paversti puošybiniu daiktu.

Paimkite plokščią akmenį glotniu paviršiumi ir labai savitos formos. Jį nuplaukite, pašalindami žemių likučius. Paskui gerai nudžiovinkite. O tada duokite valią savo skoniui, fantazijai bei įkvėpimui ir šepetuku nudažykite akmenį gyviausiomis spalvomis. Patariame naudoti keramikos dažus. Savo kūrinį įtrinkite bespalviu laku, kad spalvos žvilgėtų. Švarų akmenį taip pat

galite nudažyti gruntiniais dažais, o paskui ant jų užtepti paviršines spalvas pagal savo skonį. Ir dar viena pastaba: visai nebūtina suklupti ant akmens, kad jį pastebėtume! Užtenka aplink save tik akylai apsidairyti.

KĄ NORS GAIVINANČIO

Poilsiaujate. Saulutė kepina, oras virpuliuoja, o jums – smagumėlis! Po ranka turite vėsinančio gazuoto gėrimo, kurį pasigaminti jaunuosius švilpikus išmokė pats Generolas.

Reikia kelių prinokusių abrikosų ar persikų (arba kitų mėgstamų tuo metu prinokusių vaisių ar uogų – vyšnių, trešnių, net melionų), maždaug litro vaisių gėrimo arba sulčių, kelių

šaukštelių cukraus, ledo, gazuoto vandens. Vaisius supjaustykite kubeliais ir sudėkite į stiklinį ąsotį. Apibarstykite cukrumi ir užpilkite atšaldytu vaisių gėrimu arba sultimis. Indą valandėlei pastatykite šaltoje vietoje. Išmaišykite, įpilkite gazuoto vandens, įmeskite ledo gabaliukų. Šį savo gėrimą galite pavadinti savaip: pagal tai, iš ko arba kur jį pagaminote. Jis paprastai paduodamas į stalą stiklinėje su šaukšteliu.

SUKAMAS KALENDORIUS

Sukamas, ką? Taip, bičiuliai! Nes nustatinėsite dienas ir mėnesius atskirais skrituliais, iš kurių jis susideda.

Kalendorių pasidirbkite šitokiu būdu:

1. Iš standaus lapo iškirpkite stačiakampį 10,5x13,5 cm.

2. Išdurkite keturias skylutes tose vietose, kur 1 pav. yra pažymėti balti taškai, ir tiksliai pagal išmatavimus iškirpkite keturis keturkampius, kad būtų keturi langeliai.

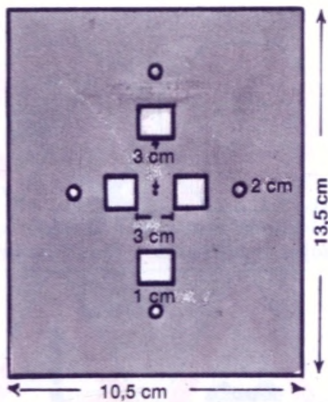
3. Iš ne tokio standaus popieriaus iškirpkite keturis 4,5 cm skersmens skrituliukus.

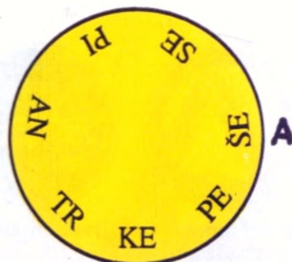
4. Pirmajame skrituliuke (A) parašykite dienų vardus, kitame (B) – mėnesių.

5. Trečiajame skrituliuke (C) parašykite skaitmenis nuo 1 iki 3, o ketvirtajame (D) – nuo 0 iki 9, kaip kad nurodyta paveiksliukuose.

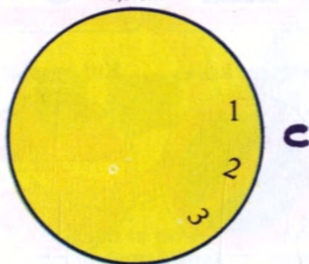
6. Kiekvieno skrituliuko centre padarykite skylę ir visus juos pritvirtinkite prie keturkampio standaus lapo antros pusės (4 pav.).

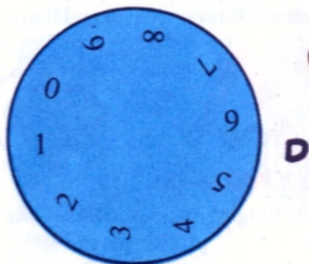
7. Kai kalendorių nuspalvinsite pagal savo skonį, jis bus paruoštas pakabinti. Tik neužmirškite kasdien pasukti skrituliukų. Sėkmingų dienų!

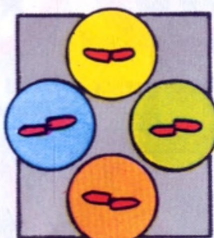

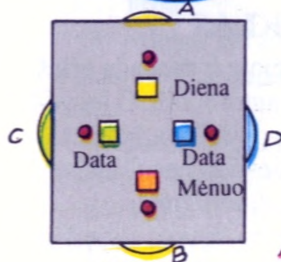

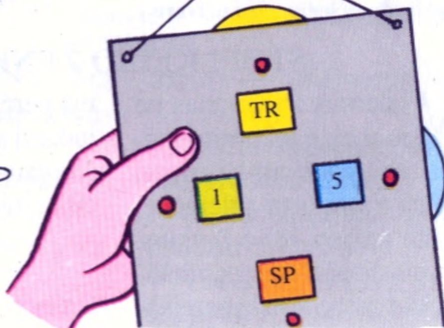

Užpakalinė pusė

Priekinė pusė

Eismas draudžiamas

Dviračių takas

Važiuoti nesustojus draudžiama

Lenkti draudžiama

Sankryža

Vaikai

Nelygus kelias

Kiti pavojai

Ribotas greitis

Sukti į dešinę draudžiama

Stovėti draudžiama

Įvažiuoti draudžiama

Sankryža su pagrindiniu keliu

Pervaža su užtvaru

Vingiai

Pagrindinis kelias

STOP! KELIO ŽENKLAS

Modernus transportas ne juokai, o jei norite saugiai vaikščioti arba vairuoti kokią transporto priemonę, turite pažinti kelio ženklus. Jei einate pėsčias, atsiminkite, kad gatvė visada pereinama perėjoje ir niekada prieš judantį automobilį. O jei važiuojate dviračiu arba motociklu, niekada negalima:

1) važiuoti greta;

2) vežti draugą dviračiu (priekyje ar užpakalyje);

Lėktuvai

Žvyras

Krantinė

Važiuoti su prie-
kabomis draudžiama

Privalomos anti-
snieginės grandinės

Ribotas atstumas

Požeminė pėsčiųjų
perėja

Siena tarp
ES valstybių

Aklakelis tiesiai

3) paleisti iš rankų vairą ir išdarinėti kaskadinius triukus;

4) dumti lyg pamišus ir lėkti nuo stačių kalnų;

5) įvažiuoti į pervažą, kai nuleista užtvara;

6) prisikabinti prie kitų transporto priemonių, kad jos temptų;

7) užmiršti patikrinti skambutį, šviesas ir stabdžius;

8) užmiršti, kad reikia praleisti tramvajų.

Tau aišku? O dabar įnikite į kelio ženklus.

KELETAS DRAUDIMŲ

Nekvėpuokite pravira burna. Kai priprasite kvėpuoti per nosį, mažiau kamuos troškulys negu kvėpuojant per burną, nerysite tiek mikrobų ir neknarksite naktį.

Nepriimkite svetimų žmonių pasiūlymų pavėžėti ir neklausykite jų prašymų.

Nesvyruodami užstokite silpnesnįjį, jei matote, kad didesnis berniukas skriaudžia mažesnįjį ar kankina gyvulėlį. Tuojau šaukitės suaugusiojo pagalbos.

Nemėtykite ant žemės žievių (ne tik bananų) ir popierių. Tai veikiau įprotis negu supratimo ir išauklėjimo klausimas; jaunasis švilpikas nenumes nė vieno troleibuso bilietėlio.

Niekada nemėtykite kalnuose akmenų. Jei kopiate stačiais akmenuotais takais, saugokitės, kad neridentumėte akmenų. Galite kliudyti ir rimtai sužeisti žmogų, kopiantį iš paskos tuo pačiu taku, o jūs jo nematote.

Neimkite nuo žemės nežinomų daiktų ir nespardykite jų norėdami sužinoti, kas ten. Tai kartais gali būti sprogmenys arba nuodingos medžiagos.

Nebėkite, kai nešate butelį, žirkles ir aštrius arba dužius daiktus.

Neseilėkite pirštų versdami knygos lapus, tai nehigieniška ir negražu.

Eidami kelkite kojas, nevilkite jų žeme.

Nesitaikykite į kitus jokiu ginklu, nors jis ir atrodo nepavojingas. Netgi pūkšle, nes išpūsta žaislinė strėlė ar rutuliukas gali pataikyti draugui į akį, ir pasekmės būtų rimtos.

PAVOJINGAS BANDYMAS

Visų pirma nesileiskite bandyti nežinomos olos. Gudrus jaunasis švilpikas žino, kad tokioms avantiūroms reikia gerai pasiruošti, smulkiai pažinti vietovę ir būtina greita reakcija, jei ištiktų kokia nemaloni staig-

mena. Ypač nepatariame lįsti ir „vien iš smalsumo“ tyrinėti kiaurymes, kurias netikėtai užtinkate uolose laipiodami po kalnus. Olos ir urvai dažnai tampa šikšnosparnių ir kitų gyvūnų prieglobsčiu; jūs juos galite išbaidyti ir patys patirti nemalonumų.

Visai kas kita, kai leidžiatės apžiūrėti valstybės saugomų olų. Ten yra saugūs perėjimai, yra vadovai, oro ir šviesos. Tyrinėdami tokią olą, iš nuostabos ir susižavėjimo tiesiog išsižiosite. Tačiau kitas dalykas, kai požemines olas tyrinėja speleologų ekspedicija, kurioje dalyvauja vien tikri specialistai.

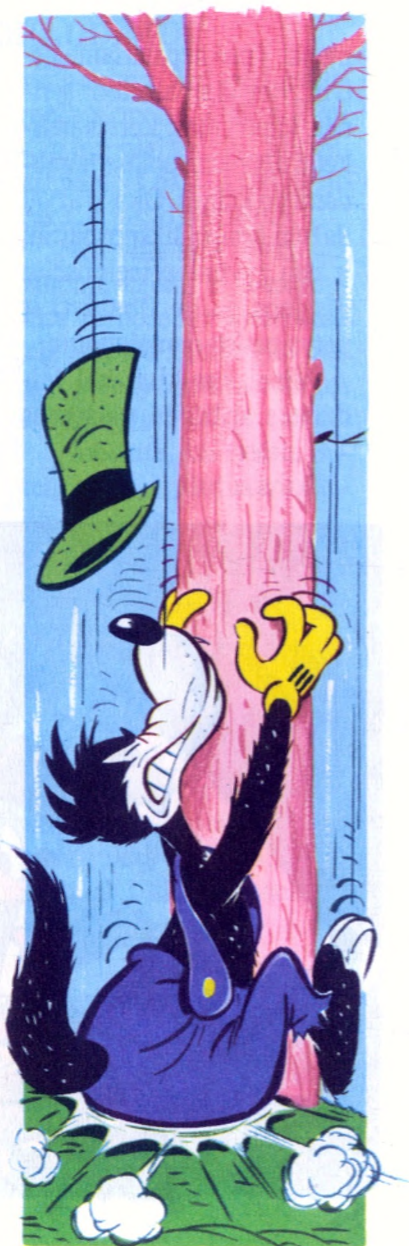

KAIP LIPTI Į MEDĮ

Jei tik susidaro nors menka galimybė, verta nuvykti į kalnus, bent trumpai pasivaikščioti po mišką arba žavingo slėnio šlaitais. Protarpiais stabtelėkite ir pažvelkite į tą jus supančios žalumos ir žydrynės jūrą. Pasilenkite ir pasižiūrėkite iš arti į augaliją – kokia jos įvairovė! Valandėlę nejudėdami įsiklausykite į tūkstančius tylių miško garsų.

Tačiau tai ir proga pasimankštinti, mieli švilpikai. O jeigu jau atsikvėpėte, gal pamėginsite įkopti į medį? Jauni raumenys turi būti išlaikomi geros formos, ir vėliau, jei išmoksite įveikti galingas lapuočių šakas, neišsigąsite nei stačių kalnų, nei gyvenimo kliūčių.

Jei mokykloje per kūno kultūros pamokas išsitreniravote kopti, tai įlipti į medį jums bus vieni niekai. Darykite taip: ant stiprios žemiausios šakos užmeskite virvę kuo arčiau kamieno taip, kad

kildami aukštyn galėtumėte į jį atsispirti kojomis (batai – turistiniai su tvirtais guminiais padais, jokios slidžios odos!). Kojomis įsiremkite į medžio kamieną ir liemeniu atsilošę įkopkite virve ant apatinės šakos. Ten kvėptelėkite ir nušokite žemyn. Šį pratimą pakartokite kelis kartus, o paskui, jei jaučiate norą, paleiskite virvę ir užlipkite ant kitų aukštesnių šakų, tik visą laiką kuo arčiau kamieno. Tačiau žiūrėkite, per anksti nedžiūgaukite: koks aš šaunuolis! Dabar reikės nusileisti žemyn, o tai jau sunkiau. Pažvelgus apačion, jums gal apsvaigs galva. Tada stabtelėkite, nurykite seilę, nežiūrėkite žemyn, bet ramiai apsidairykite aplinkui ir įtikinkite save, kad jums nieko negali atsitikti nusileidžiant. Tada vėl pabandykite ir pamatysite, kad viskas seksis geriau. Palengva nulipkite ant žemiausios šakos... ir jūs jau stovite ant žemės.

MANO BIČIULIS JUODVARNIS

Juodvarnis – ponas juodu fraku – nuo seno turi prastą reputaciją, kurios jis visai nenusipelnė.

Žmonės jo nemėgsta, nes, esą, jis darąs didelę žalą gamtai. Tačiau jo maistas yra vikšrai ir kirminai, taigi augalams ir laukams, atvirkščiai, jis labai naudingas. Jis gaudo pelėnus ir žalingus vabzdžius.

Juodvarnis sugeba genialiai jausti pavojų ir savo draugus perspėja apie medžiotojus ir brakonierius. Tai vienintelis paukštis, kuris skuba padėti sužeistam draugui. Juodvarnis moka puikiai mėgdžioti vištos karkinimą, gaidžio giedojimą, katės kniaukimą ir šuns lojimą.

Mokyti tokį šaunų ir linksmą bičiulį visai nesunku, jis

labai draugiškas ir protingas.

Jei negalite gauti juodvarnio tiesiog iš lizdo, prisijaukinkite jau suaugusį paukštį. Skirkite jam pakankamai erdvės – juk tai palyginti didelis paukštis, siekia iki 45 cm, – įtaisykite horizontaliai įtvirtintą šaką kaip kartelę ir lėkštą indą, nuolat pilną švaraus vandens, kad įnamis galėtų atsigerti ir išsimaudyti.

Jauniklį juodvarnį reikia dažnai lesinti mažomis porcijomis virtos mėsos ir virtų bulvių. Paskui apribokite lesinimą iki dviejų kartų per dieną tiksliai nustatytą valandą.

Suaugęs juodvarnis gali lesti ir virtas pupeles bei lęšius, makaronus, sūrį, grūdus ir virtuvės atliekas. Jei turite daržą ar sodą, išleiskite paukštį į laisvę, tegu lesalo susiranda pats.

JAUNOJO ŠVILPIKO KARAMELĖ

Žodis „karamelė" kilęs iš ispanų kalbos *caramel*, o šis atėjęs iš lotynų kalbos *canna melis*, reiškiančio cukranendrę. Iš mūsų detalaus istorinio aiškinimo matyti, kad prosenoliai mėgo smaližiauti. Tai ką, mieli jaunieji saldišiai, ar norite patys pasigaminti gardžios karamelės? Pavyzdžiui, šokoladinės?

Prisisekite gražią prijuostę (nesvarbu, kad ji sieks jums iki pėdų) ir jau būsite pasiruošę maišyti vyriausiojo virėjo Generolo firminį patiekalą.

Taigi išmaišykite pusantros stiklinės cukraus pusėje stiklinės vandens. Vandenį su cukrumi palengva šildykite puode, kol cukrus ištirps. Paskui tirpalą atau-

šinkite ir įmaišykite – tam reikalui naudokite medinę lopetėlę – dvi plyteles sutarkuoto juodojo šokolado, pusę stiklinės pieno, du šaukštelius ištirpinto sviesto ir, jei turite, šaukštelį medaus. Mišinį vėl pastatykite ant viryklės ir pusę valandos virkite ant vidutinės ugnies. Paskui išpilstykite į mažas taures su kojelėmis, o dar geriau – į ledų formeles.

JAUNŲJŲ ŠVILPIKŲ KOKTEILIS

Negurkšnokite... žagt! Jei prisigersite... žagt... kas jums galų gale liks? Tuščias butelis! Panaši mintis, matyt, kadaise atėjo ir garsiajam Archimedui, kai darė bandymus su skysčių perpylimu. Dabar, mielieji švilpikai ir visi, kas nori būti vertas šito vardo, ištempkite ausis, nes ketinu perduoti jums receptą, kaip pasigaminti visų, visų, visų laikų kokteilių kokteilį, jaunųjų švilpikų kokteilį. Valio!

Pirmiausia pasirūpinkite 200 gramų cukraus pudros, 2 pakelius vanilinio cukraus, 1/2 maišelio vanilinio pudingo, 3/4 litro pieno, 1 dėžutę kondensuoto pieno ir 2 minkštus sunokusius bananus. Viską turėkite po ranka. Arčiausiai pasidėkite keletą servetėlių ir popierinių rankšluosčių, pasirūpinkite šaukštelį ir šakutę, pasiruoškite prikaistuvį, gilesnį dubenį ir samtį – ir jau galite kibti į darbą, gaminti patį kokteilį.

Į puodą įpilkite truputį pieno, įberkite į jį pudingo miltelių ir šaukšteliu gerai išmaišykite. Tik žiūrėkite, kad nesusidarytų gumuliukai.

Prikaistuvyje pavirinkite likusį pieną su įbertu vaniliniu cukrumi. Dar prieš užverdant sudėkite išmaišytą pudingą ir nuolat plakdami virinkite tris minutes. Nukelkite nuo viryklės, leiskite ataušti, retkarčiais pamaišydami, kad mišinyje nesusiformuotų plėvelė, gumuliukai arba pūslės.

Dubenyje šakute ištrinkite bananus su likusiu cukrumi, kad pasidarytų tyrelė, supilkite kondensuotą pieną ir lopetėle plakite, kol susidarys minkštas putotas kremas. Iš pradžių plakimas jums gali pasirodyti per daug varginantis, bet ištverkite, čia reikia trupučio laiko, kol medžiagos susilydys. Ranką truputį skaudės, bet juk jaunasis švilpikas neverkšlena!

Grįžkime prie kokteilio. Į suputojusius bananus supilkite ataušintą pudingą. Išmaišykite, paragaukite ir išpilstykite į stiklines, o paskui – cink cink... patiekite dievišką jaunųjų ištvermingųjų švilpikų nektarą. Ne daugiau kaip po vieną stiklinę! Tiek visiškai užtenka, kad būtų smagu.

ŠACHAS IR MATAS ŽAGSĖJIMUI

Žagsulys yra vienas iš nemalonumų, užklumpantis jus nepatogiausiu momentu. Ką tada daryti... žagt... kai jus purto žagsulys?

– Sulaikę kvapą, nurykite vieną po kito septynis lašus vandens.

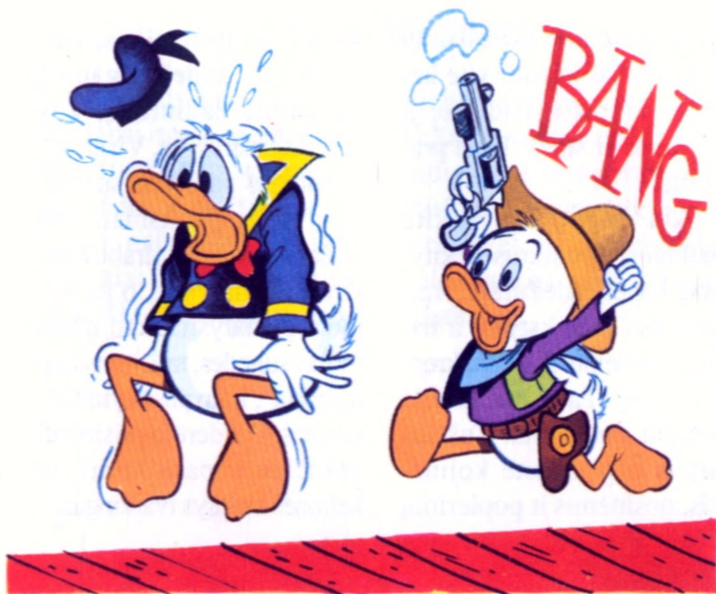
– Kuo greičiau suvalgykite gabalėlį cukraus.

– Išgerkite šaukštelį atskiesto acto su ištirpintu cukrumi.

– Paprašykite aplinkinių, kad neišsigąstų netikėto garsaus žagsėjimo.

– Greitai sukite rankomis „malūnėlį“ (iš priekio–atgal), kartu pasistiebdami. Tai veiksmingiausia priemonė.

– Sulaikykite kvapą ir skaičiuokite iki trisdešimties.

Į TREČIĄ KELIĄ ATVYKSTA...

Pirmasis jaunojo švilpiko (nesvarbu, ar moteriškos, ar vyriškos giminės) uždavinys – išmokti susikrauti bagažą. Pabrėžiame, kad į bagažą tarp drabužių nereikia dėti šokolado, ledinukų, kurie gali aptirpti, visokių kramtomųjų gumų, taip pat šratinukų, rašalo buteliukų, cheminių pieštukų. Ir dažų tūteles arba skiediklius, įvairius tepalus bei degtukus turite sudėti kitur, jei nenorite, kad jums iš bagažo saujoje liktų tik rankena. O dabar pradėkite patį pakavimą. Pirmiausia nuspręskite, kelioms dienoms išvykstate, ką būtina pasiimti, ir susidarykite sąrašą. Neužmirškite muilo ir žadintuvo. Pirmas sąrašas bus ilgokas, sutrumpinkite jį, bet palikite

muilą ir žadintuvą! Paskui su sąrašu rankoje paimkite kelionės krepšį ir padėkite jį ant lovos ar stalo. Tada pradėkite.

Ant dugno sukraukite sunkiausius daiktus – knygas, šepetį (dėžutėje, kad šeriai neišsilankstytų) ir batus. Juos dėkite iš abiejų krepšio pusių. Tada ateina eilė baltinių sluoksniui. Tuščius tarpus užpildykite kojinėmis, nosinėmis ir popierinių servetėlių paketėliais, įsprauskite į audeklo gabalą suvyniotą žadintuvą, virvutės kamuoliuką. Viską supakuokite taip, kad susidarytų lygūs sluoksniai. Ant viršaus sudėkite drabužius. Krepšį uždarykite, o jei tuo metu pamatysite, kad užsegimas sugedęs, tai „jums taip ir reikia“, kaip pasakytų Generolas. Tai derėjo prisiminti anksčiau ir pasitikrinti, ar kelionės krepšys tvarkingas.

KEPTOS KNYGOS

Deja, kai kada knygos lapai ima ir sulimpa. Tik nesigriebkite to, kas pirmu momentu jums tikriausiai šaus į galvą: jėga – nors atsargiai – bandyti lapus atskirti. Užuot taip darę, įdėkite knygą į orkaitę ir kelias minutes pašildykite vidutinėje temperatūroje. Paskui išimkite (tik neserviruokite) ir padėkite kokią valandą kitą padžiūti saulėkaitoje.

IŠSIRINKITE GYVŪNĄ IR SUŽINOSITE, KOKIE ESATE

Kokiam gyvūnui jaučiate didžiausią simpatiją, švelnumą arba susižavėjimą? Toliau duodamame sąraše rasite savo „numylėtinius" ir sužinosite, kokie esate, galbūt atrasite ligi šiol nežinomą savo bruožą!

1. Žvirblis
2. Šuo
3. Katė
4. Arklys
5. Žuvys
6. Tigras
7. Pantera
8. Leopardas
9. Drugelis
10. Lokys
11. Erelis
12. Stirniukas
13. Ėriukas
14. Koala

1. Tas, kas yra labai palankus žvirbliams, myli visus gyvūnus, ir jo gamtos meilė iš tiesų yra didelė. Toks žmogus gali sustoti ir grožėtis nuostabia rože ir kukliausiu žolynėliu. Ryškūs būdo bruožai: yra labai malonus ir mandagus, veiklus, mėgsta gyvenimą natūralioje gamtoje.

2. Kas iš visų gyvūnų labiausiai myli šunis, tas yra ne egoistas, turi fantazijos ir vertina teisingumą. Atmeta kompromisus, mėgsta būti gamtoje, tačiau taip pat gali ištisas valandas išsėdėti prie knygos, užsidaręs bibliotekoje. Patinka nuotykiai, bet mielai skaito ir humoristines istorijas. Įstengia grumtis su sunkumais ir nesileidžia perkalbamas.

3. Dailus veidukas, guvus protas, domėjimasis poezija arba gamtos mokslais, bet ir polinkis į saldų dykinėjimą – tai ryškūs bruožai tų, kurie myli kates. Apskritai visi kačių mylėtojai yra kuklūs ir taupūs, aplinkinių nuomonė jiems nerūpi. Jie truputį ekscentriški ir neatviri, mėgsta būvoti „geresnėje" draugijoje.

4. Kas myli arklius, mėgsta būti gryname ore. Gali be atvangos žaisti tenisą, golfą, mielai ir buriuotų, jeigu pirmenybę atiduotų ne kalnams, o jūrai. Turi sportinės dvasios ir jį sunku įtikinti, kad ne visi tokie kaip jis ir ne visi su tokiu entuziazmu kultivuoja kokį nors sportą. Arklių mylėtojas laiko save kažkuo ypatingu, tai vienintelis jo šiaip jau draugiško būdo minusas. Gali visus metus tylėti, o paskui įniršti dėl menkniekio.

5. Kas turi namuose akvariumą ar bent indą su keliomis raudonomis žuvelėmis, tas trokšta švelnumo. Tačiau nori žūtbūt likti originalus (tai netaikytina tiems, kas laimėjo žuvelę varžybose ar išlošė aukcione). Mėgsta nepriklausomumą, muziką, ramybę ir geras knygas.

6. Tigras, be abejo, yra vienas patraukliausių žvėrių, tiktai gaila, kad tokio kraugeriško būdo. Nepaisant to, kas myli tigrus, atrodo patraukliai, mėgsta sportą, hu-

morą, nuotykius ir keliones. Kadangi yra beatodairiškas, tai paprastai padaro didelę karjerą. Jo stiprioji pusė –

greita reakcija. Tačiau galėtų labiau mylėti paprastus dalykus.

7. Tas, kas teikia pirmenybę panterai, turi meninių gabumų. Kadangi yra užsidaręs, kai kada laikosi šaltai ir neprieinamai, tai piktina, pavyzdžiui, tą, kuris myli šunis. Tačiau jo šaltas protas laiduoja, kad geriau už kitus sugeba įvertinti žmones ir situacijas. O tai didelis jo pliusas ir nauda draugams. Dėl savo gilių minčių, proto tikrai aukštai iškils gyvenime ir tarnyboje. Tačiau turėtų išmokti spręsti ginčus taikiu būdu.

8. Leopardų mėgėjai yra labai dinamiški. Kas myli leopardą, visai nesigviešia į jo

kailį, nes dygisi smurtu, blogiu ir skriaudomis. Na, o jei pateksite leopardui į nagus, su juo menki juokai. Leopardo gerbėjas visada myli

laisvę, kartais net pernelyg. Jis netgi nesvyruodamas viską mestų vien dėl nuotykių troškimo. Mėgsta gėles, tad turi grožio pajautimą.

9. Tas, kas užsisvajojęs seka drugelio skrydį, yra linkęs vertinti daiktus ir žmones pagal tai, kaip jie pasirodo iš pirmo žvilgsnio, ir nesivargina nuodugniais tyrimais. Šis tipas turi poetinių, literatūrinių gabumų: sugeba ir gerai eiliuoti, ir parašyti įtampos pilną detektyvą. Kas mėgsta drugelius, tas iš gėlių vertina orchidėjas, kolekcionuoja gyvūnų iškamšas, retas knygas arba pašto ženklus. O jeigu nėra turtingas, tikrai per savo atkaklumą ir uolumą greitai daug pasieks moksluose.

10. Kas iš gyvūnų pamėgo lokį, tas yra geraširdis rajūnas. Draugiškas, lemto būdo, išrankus maistui, išdykęs, gerulis iki gyvo kaulo... mūsų lokiukas norėtų visada būti su draugais, nes baisiai mėgsta pasakoti apie

viską, ką galvoja, ką daro, ką matė ir ką jaučia. Tik kai kada nepastebi, kad savo nerangiu širdingumu ir atvirumu užgauna kitus. Nevykusiai atskleista per daug žiauri tiesa tikrai gali įskaudinti. Tačiau kas gi užčiaups burną mūsų gauruočiui? O

jūs įsidėmėkite: po geraširdiška kauke slypi ir geležinė valia! Ji jam padeda užimti gyvenime žymią vietą.

11. Išdidus ir nepaprastas, taip pat teisingas yra tas, kas mėgsta erelius. Savo išskirtinumą mūsų erelis pelno tuo, kad yra labai įžvalgus ir protingas, taurus ir kovingas, itin vertina teisingumą, dėl savo draugo nesvyruodamas šoktų į ugnį, nes turi labai išvystytą gynimo instinktą. Kartais gali atrodyti įkyrus, bet toks nėra. Yra tik labai rūpestingas. Kai kada galėtum pamanyti, kad jis smaližius, bet jis tik taupus, o savo geraširdiškumą atskleidžia tada, kai to iš tiesų reikia. Gali atrodyti ironiškas ir kandus, bet jis tik nedrąsus ir stengiasi gudriai gintis.

12. Eikit, eikit artyn, nebijokit! Visi, kas myli stirniukus, sukaupkite drąsą ir nebūgštaukite. Visi jus myli, galvą guldytų dėl jūsų, tačiau neužsisklęskite, nesislapstykite, turite tikėti savimi ir kitais. Tačiau pasitikėjimas neatmeta atsargumo. Dauguma žmonių geri,

bet yra ir blogų. Mūsų stirniukui patinka gyventi miškuose, bet jis svajoja ir skristi į Mėnulį. Jis kovoja su dviem priešybėmis: leistis

į tuos pavojingiausius žygius ir bėgti nuo menkiausio šlamesio. Jis akylas stebėtojas ir, jeigu taps detektyvu, gamtininku arba dailininku, tai toli nueis!

13. Ėriukų mylėtojai mėgsta svajones, literatūrą, poeziją. Jiems patinka gyvūnai ir moksliniai bandymai žmonijos labui. Kaip visi baikštuoliai, ir jis gali pavirsti tigru, ypač kai susiduria su savivale ir smurtu. Tada ginasi neįtikėtinai karštai ir drąsiai. Kadangi mėgsta gyventi paprastai, tai mūsų ėriukas (jis galėtų tapti puikiu gitaristu) būtų pavyzdingas fermeris ir bet kokį ūkį nuvestų į suklestėjimą.

14. Kaip meškiukas koala yra Australijos miškų klounas, taip ir tas, kas jį mėgsta, gali būti didelis ir labai geras komikas. Išradingas ir geraširdis, protingas ir guvus, šis tipas jaučiasi laimingas, nesvarbu, ar gyvena skurdžiai, ar visko pertekęs. Jo laukia puikiau-

sios karjeros – žurnalisto, geologo, modeliuotojo. Vienintelė jo silpnybė – kartais jis lengvabūdiškai įvertina tikrovę, bet apskritai šis jaunėlis aplinkiniams palengvina gyvenimą.

Ką gi pasakyti baigiant šią gyvūnų apžvalgą? Tik tiek: jei skaitydami padarėte išvadą, kad jums patinka, jus domina visi gyvūnai ir neįstengėte išsirinkti mėgstamiausio, tai reiškia, kad jums prie širdies visa gamta, esate nevaržomas jokių kompleksų ir turite tvirtą sėkmės pagrindą, nes mylite gyvenimą ir tikite žmonėmis.

KOKIU GREIČIU ŽINGSNIUOJATE?

Jus domina, kokiu greičiu einate? Tai nustatyti labai lengva. Pasirūpinkite ploną virvelę maždaug 60 m ilgio. Prie vieno galo pririškite akmenį arba švino gabalėlį ir po 8 m 33 cm užmegzkite mazgą. Atmatavę toliau vėl 8 m 33 cm, taip pat užmegzkite mazgą – šitaip mazgydami pereikite visą virvelės ilgį. Tada į vieną ranką paimkite laikrodėlį, o į kitą – virvelę. Akmenį padėkite ant žemės, žingsniuokite įprastu tempu ir kartu vyniokite virvelę. Per minutę pro jūsų pirštus praslydusių mazgų skaičius atitiks per valandą nueinamų kilometrų skaičių. Ir štai kodėl: viena valanda turi 120 pusminučių, o 8,33 m taip pat 120 kartų įeis į vieną kilometrą. Jei, pavyzdžiui, per pusę minutės suskaičiavote 5 mazgus, tai reiškia, kad žingsniuojate vidutiniškai 5 km per valandą greičiu. Labai paprasta, ar ne?

NEŽINOTE, KADA TAI GALI JUMS PRAVERSTI

Viename arbatiniame šaukštelyje telpa:

5 g	skysčio (pieno, sultinio ir t.t.)
5 g	miltų arba smulkaus cukraus
6 g	sirupo

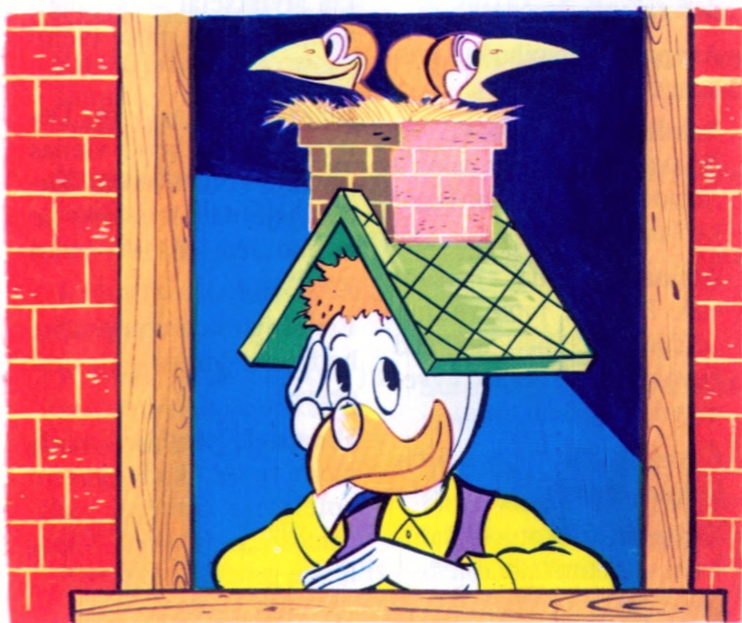
Viename valgomajame šaukšte telpa:

15 g	skysčio (pieno, sultinio ir t.t.)
15 g	valgomosios druskos
20 g	cukraus

KAIP SUSIKAUPTI IR BRANDINTI IDĖJAS

Kadangi neturite nei po ranka, nei ant galvos Sriego Bevaržčio skrybėlės, o kiekvienas tikras jaunasis švilpikas tinkamu momentu gali turėti idėjų iš N raidės, tai Generolas jums ypač pataria, ko reikia, kad „idėjos sulėktų ir pastoviai įsikurtų jūsų galvoje“. Pirmiausia, kada kur nors einate, pasiimkite užrašų knygutę ir pieštuką. Turėsite prie savęs kertinį akmenį savo idėjoms: kai jums kris į akis koks nors įdomus, ypatingas ar keistas dalykas, trumpai pasižymėkite užrašuose.

Patyrimas parodė, kad ypač kelionėje (traukinyje, lėktuve, laive ir automobilyje) fantazija ir pastabumas veikia geriau negu įprastinėmis aplinkybėmis. Trumpos pastabos tikrai pagilins jūsų ligšiolines ir būsimas

žinias. Ir ne vien tai – gali atsitikti, netgi tikrai atsitiks, kad užsirašytas pastebėjimas paskatins gerą idėją arba padės jums išpręsti problemą, kuri ligi tol atrodė neišsprendžiama. Taip pat neužmirškite, kad „didieji vyrai" naudojo būtent šitą sistemą, kurią jiems pasiūlė... Generolas, kad susikoncentruotų mintys ir bręstų naujos idėjos.

INDĖNŲ GENTYS

Raudonodžiai buvo susiskirstę į daugiau kaip 300 genčių ir pogrupių. Žymiausios buvo:

Apačiai (apačių k. – priešas). Tačiau patys save vadino „N'De", „dine" arba „inde", tai yra „žmonės").

Arapahai (tirapihų k. – prekiautojas).

Asiniboiniai (vardas kilęs iš čipevajų genties ir reiškia „žmonės, kurie kaitinasi karštais akmenimis).

Atsinai (at-se-na – narsuoliai. Baltieji juos vadino „didpilviais"; ne todėl, kad buvo storuliai, bet kad gyveno prie Big Belo upės).

Čerokiai (čilokių k. – kitakalbiai žmonės).

Čejeniai (dakotų k. šahijenai – svetimkalbiai).

Čipevajai (taip pat ožibvejai – žmonės, kurių mokasinai atrodo susiraukšlėję).

Dakotai (viena iš sijų genčių, iš žodžio „nadovesivag" – „gyvačiūkščiai", „priešai". Tačiau žodis „dakota" reiškia atvirkščiai – „sąjungininkai" arba „mūsų bičiuliai").

Delavarai (pagal lordą Delavarą, kuris buvo vienas pirmųjų kolonizatorių Virdžinijoje. O patys save jie vadino „leni lenape" – „tikri vyrai").

Erijai (viena iš sijų genčių, hodinonusioniai – ilgauodegiai).

Hidatsiai (ganykla. Šį vardą gavo todėl, kad gyveno apleistose žemėse, vadinamose „ganyklose". Viena iš sijų genčių).

Hopiai (iš hopitų – taikingieji).

Huronai (iš prancūzų k. huré – šerno galva. Patys save vadino vyandotais – salos žmonės).

Irokėzai (irinakoiv – tikra gyvatė).

Jamajai (nežinomos kilmės žodis).

Juodakojai (arba siksikai – juodosios kojos, nes dažė mokasinus prerijų gaisrų pelenais).

Kadai (kado – tikri vadai).

Kiovai (kaigvu – svarbiausi žmonės arba kajova – tie, kurie priekyje).

Komančiai (vardo kilmė neaiški, vadinamieji gyvatiškieji indėnai).

Krikai (vardas kilęs iš Očiz Kriko upės).

Krovai (prancūziškos jų vardo versijos angliškas vertimas; absarokai – žmonės varnai).

Modakai (pietiečiai).

Navahai (navaho – didelis laukas).

Načezai (iš pagrindinės gyvenvietės Načezo prancūziško pavadinimo).

Nes persiai (pradurtanosiai. Juos taip pavadino prancūzai, nes ši gentis prasidurdavo nosis ir puošdavo jas žiedais ir kitais puošmenimis).

Omahai (aukštupio žmonės).

Osedžiai (iš vazhazha, nežinomos kilmės žodžio).

Papajai (pupelių žmonės).

Poniai (parik – ragas, nes puošė nuskustas galvas skalpų kuodais).

Potavatomiai (ugnies žmonės).

Seminolai (bėgliai, iš krikų kalbos).

Šoniai (pietiečiai).

Šošonai (gal iš ispanų „sozzones“).

Vinebagai (žmonės nuo blogo vandens. Anglai juos vadino „stinkards“ – smirdžiais, šeškais).

Zuniai (iš „Sun'Nyitsa“, nežinomas keresų kalbos žodis. Kai kas jį klaidingai verčia – „žmonės su ilgais, labai ilgais nagais“).

TURINYS

Norite žinoti, kaip namie „pasigirti“ pažymių knygele ir kartu išnešti sveiką kailį? Kaip pasidirbti lanką arba sumegzti tvirtą mazgą? Kaip susigaudyti žemėlapiuose? Jums įdomu, kiek kilometrų per valandą nuskrenda musė arba kuo skiriasi paukščių kiaušiniai? Nėra nieko paprasčiau.

Tereikia atsiversti 6–ąją „Jaunųjų švilpikų enciklopedijos“ knygą!

Norite žinoti, kaip namie „pasigirti knygele ir kartu išnešti sveiką kailį? Kaip pasidirbti lanką arba sumegzti tvirtą mazgą? Kaip susigaudyti žemėlapiuose? Jums įdomu, kiek kilometrų per valandą nuskrenda musė arba kuo skiriasi paukščių kiaušiniai? Nėra nieko paprasčiau. Tereikia atsiversti 6–ąją „Jaunųjų švilpikų enciklopedijos“ knygą, kurioje rasite šūsnį smagių patarimų!

ISBN 9986-22-116-1